ҮБҺЭ ХУРЯАЛГАДА ЖЭГДЭРЭН ОРОХООР САГ ТУЛАА
дууһа малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэтэеэ хамта
таряа хуряалгада бэлэдхэлые түргэдхэе

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№164 (10225) | 1963 оной июлиин 13, суббото | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй
Министрнүүдэй Соведтэ

3 ондо республикын колхоз болон совхозуудаар ряа хуряалгада, хүдөө ажахын продуктнуудые абалгада бэлэдхэхэ ба үнгэргэхэ тухай

С-эй XXII съездын, партиин ЦК-гай , ноябриин Пленумүүдэй шиидхэбэри- й зохилдуулан, колхозууд болон сов- үйлэдбэриин управленинүүд, хүдөө- ртийна ба комсомолой комитедүүд та- хубаарилгые һайжаруулха талаар ни- оритойхон хүдэлмэри бэелүүлээ гэжэ эй Буряадай обком болон Буряадай эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. а ондо шэниисын тарилга 100 мянган аар, кукурузын —5 мянган гектараар, й—12 мянган гектараар, хартаабхын — гектараар үргэдхэгдөө, хабарай та- һала эмхитэйгээр, һайн шанартайгаар э.

гэй хамта хуряалгын хүдэлмэриин хэм- нилээд ехэ байбашье һаань, үйлэдбэ- лохон управленинүүд 1963 оной урга- алгада тон хангалтагүйгөөр бэлдэжэ гэжэ КПСС-эй Буряадай обком, рес- ын Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. о жаткануудай, силос хуряадаг ком- дай болон ашаанай автомобильнуудай ри дээрэ ехэхэн гээгдэл тохёолдоод

са хуряалгын, хүдөө ажахын продукт- бэлэдхэхэ бэлэдхэл дээрэ ушарһан тагдалнууд хадаа имагтал колхоз, сов- ай болон бэлэдхэлэй органуудай пар- эхин организацинуудай эмхидхэлэй бо- литическэ хүдэлмэрие һулаар ябуул- эрэһээ, Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ министерствын, үйлэдбэ- управленинүүдэй болон партийна коми- эй зүгһөө эрилтын һула байһан дээрэ- лоно.

С-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюрогой, Р-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтос- елүүлэн, партийна, советскэ, комсомо- рофсоюзуудай организацинуудай, үй- иин управленинүүдэй, хүдөөгэй бүхы адай мүнөө үеын гол шухала зорил- адаа ажахы бүхэн ургасынгаа хойно- йнаар харууһалха, ургасые тон богони- лзор соо, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряа- аха, гүрэндэ таряа болон хүдөө ажа- родуктнуудые худалдаха уялгануудаа татайгаар дүүргэхэ гэһэн удхатай бо- гэжэ КПСС-эй обком, Буряадай АССР- нистрнүүдэй Совет тоолоно.

С-эй обком, Министрнүүдэй Совет ликын Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ министерствые, «Сельхоз- ын» нэгэдэлые, талханай продуктнуу- лаар управлениие, Буркоопсоюзые, хү- парткомууд болон үйлэдбэриин управ- үдые иигэжэ уялгалба:

оз, совхоз бүхэн комбайн болон ху- н бусад машинануудые, тэрэшэлэн ай автомобильнуудые хаһа саг соонь рилан бэлдэхэ. Тиин энэ хүдэлмэрие кэдээ шанар тухай анхаралаа илангаяа хандуулха;

ө ябадаг ороoһоной комбайнуудые та- мяарлан хуряахын түлөө жаткануудаар улан түхеэрхэ, силостэ тариһан урга- удые хуряахын түлөө ороoһоной ком- удые хэрэгтэй соонь тааруулан бэлдэ- рэшэлэн 2—3-аар холбогдоһон үргэн ай агрегадуудые бэлдэхэ;

ох, тэжээлэй бобы болон бусад бобово алнуудай хуряалгые оньһожоруулха хэ- нүүдые гүйсэд бэлдэхэ. Эдэ ургамал- й ургасые богонихон болзор соо, гээл- гөөр хуряахын тулада Льговско туршал- танциин зохёоһон косилкануудта хэрэг- түхеэрэлгэнүүдые хэрэгтэй соонь бии хо;

иин сагта хүдэлхынь тулада хуряалгын адуудые зайн галай түхеэрэлгэнүүдээр ха;

са хуряалган дээрэ нэбтэрүүлэгдэһэн бекскэ онол арга һайнаар хэрэглэһэн Сэлэнгын совхозой дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэрэшэлэн валкануудые суглуу- лан сохилго дээрэ комбайнуудые агрегат болгон ашаглаһан, нэгэ мүһэн һолоомо суг- луулхын түлөө тростой нагшуургануудые хэ- рэглэһэн дүй дүршэлые хэрэглэхэ;

колхоз, совхозуудые механизаторнуудаар гүйсэд хангахын түлөө бодото хэмжээ абаха, дуталдаһан комбайнернууд, трактористнууд болон машинистнуудые һургаха нэмэлтэ хэм- жээ эмхидхэхэ. Тэрэшэлэн механизаторнуу- дай бүгэдэниитын һуралсалда һуралсаһан хүнүүдһээ шалгалтыень абаха;

1963 оной таряа бэлэдхэхэ түсэбые, колхоз, совхозуудай урьһаар абаһан хүрэнгын бу- саалтые ургамал бүхэнөөрнь ажахы бүхэндэ дүүргүүлхэ.

Автомашинануудай кузов болон прице- пүүдые ороoһо шэрэлгэдэ бэлдэхэ, эртын на- марай паар хахалха, 1964 оной намарай бо- лон хабарай тарилгада һайн шанартай хү- рэнгэ хааха зорилготойгоор хуряагдаһан по- линууд дээрэһээ нэгэн доро һолоомыень хуу суглуулжа абаха тухай тогтоол соо заагдана. Тиихэ зуура горохой болон бобово бусад ур- гамалнуудай хүрэнгэ хаалгада гол анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Дүрэдэг болон тоһодохо материалнуудаа колхоз, совхозуудай саг соонь зөөжэ асарха тухай хэмжээнүүд хараалагдана.

Хүдөө ажахын ашаа түлэг шэрэжэ эхилхын урда тээ колхоз, совхозуудта болон холын нефтебазануудта дүрэдэг болон тоһододог материалнуудые зөөжэ дууһахыень, тэрэшэ- лэн автомобилиин харгы, хүүргэнүүдые, гол мүрэнүүдые гаталдаг гарамуудые, таряа ту- шаан абадаг пунктнууд шадархи харгынуу- дые заһабарилжа дууһахые «Сельхозтехни- кын» нэгэдэлдэ (нүхэр Ламброзодо), авто- трестдэ (нүхэр Ануевта), харгы барилгын, заһабарилгын управленидэ (нүхэр Поспелов- тэ) дурадхагдаба.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха ми- нистерствэдэ, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлдэ бо- лон үйлэдбэриин управленинүүдтэ иигэжэ дурадхагдаба:

колхоз, совхозууд болон хүдөө ажахын бу- сад предприятинууд, эмхи зургаанууд дээ- гүүр дүрэдэг болон тоһододог материалнуу- дые гаргашалха ябадалые гуримшуулха. Тии- хэ зуураа эдэ зүйлнүүдые буса тээшэнь гар- гашалгые хоримжолхо;

нүүдэл автомастерскойнуудые хэрэгтэй тү- хеэрэлгэнүүдээрнь болон инструментнүүдээр гүйсэд хангаха, тэрэшэлэн хуряалгын агре- гадуудые таряа хуряалгын үедэ техническэ талаар таһалгаряагүй хангажа байхын тула- да шухала хэрэгтэй запасной частьнуудаар хангаха.

1963 оной түрүүшын хахад жэлэй, гурбада- хи кварталай түсэбөөр хараалагдан таһалаг- даһан хуряалгын машинануудые болон тэ- дэндэ хэрэгтэй запасной частьнуудые «Сель- хозтехникын» районуудтахи отделенинүүдтэ саг соонь ябуулха.

Хүдөөдэ промышленна болон эдеэ хоолой эд бараанай худалдаа наймаае, медицинын туһаламжа һайжаруулхыень харьяата эмхи зургаануудта дурадхагдаба.

Ургаса хуряалгын болон таряа бэлэдхэлэй үедэ станууд болон таряа тушаан абадаг пунктнуудта хүдэлжэ байһан колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ- политическэ хүдэлмэрие, социалис мүры- сөөе хүдөөгэй партийна комитедүүд, колхо- зууд, совхозууд болон бэлэдхэлэй эмхи зур- гаануудай партийна организацинууд үргэ- нөөр эмхидхэн ябуулха зэргэтэй. Хуряалгын хүдэлмэрие, хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлые саг болзор соонь дүүргэхын тү- лөө түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр ха- руулха хэрэг эмхидхэхэ уялгатай.

Гурбадахяа элдүүрилжэ байнабди

Түүхэтэ долоон жэлэй 6-да- хи жэлдэ мал ажалай продук- ци бүри ехээр абахын, мүн ба- һа малаа гарзагүйгөөр ондо оруулхын тула бардам хүрэ- хэ шэмэтэ ногоон тэжээл бэ- лэдхэхэ гэжэ манай совхозой хүдэлмэришэд, механизатор- нууд аһан шадалаараа орол- доно. Мүнөө кукурузын, хар- таабхын, саахарай свёклын поли дээрэ трактор агтын хүн- хинөөн үдэршье, һүнишье зам- ханагүй. Эндэ совхозой меха- низаторнууд тэжээлэй урга- малнуудые тариһан полиёо гурбадахяа элдүүрилжэ бай- на. Тиимэшье байнгүй яаха һэм даа. Газараа һайнаар эл- дүүрилбэл, шэмэтэ тэжээлэй баян ургаса хуряахабди гэ- жэ совхозойхид мэдэнэ ха юм.

Һаяын үдэрнүүдтэ шииг нойтон элбэгээр ороод, таряа- лан дээрэмнай буртаг үбһэн ехээр ургажа эхилээ. Тиимэ- һээ түрүү кукурузашад Юрий Будаев, Владимир Будаев, Раднажап Батуев, Иван Бур- кин гэгшэд бусад нүхэдһөө урид буртаг үбһэнтэй тэмсэ- жэ эхилээ. Эдэнэр зурууд хоо- рондохи элдүүрилгэ хэхэ зуу- раа, тракторнуудаа хурдаар ябуулжа, ажалайнгаа бүтээ- сые 1,5 дахин дээшэлүүлнэ.

Мүнөө эдэ нүхэднай өөһэд өөһэдынгөө кукурузын планта- цие элдүүрилжэ дүүргэхэ бо- лоо, мүн тэжээлэй хартааб- хыншье элдүүрилгэ дүүргэ- хэнь.

Б. Надагуров,
Хурамхаанай совхозой парткомой секретарь.

ХОНИН БҮРИҺӨӨ—4 КИЛОГРАММ

Зэдын Октябрьска совхозой 1-дэхи фермынхид хонидой ноoһо хайшалалгые богонихон болзор соо, шанар һайнтайгаар үнгэр- гэхын тула бүхы шадалаараа оролдожо байна. Һүүлэй арбан үдэрэй туршада эндэ 4 мянгаад шахуу хонидой ноoһон хяргаг- даа. Мүнөө бүхы фермээрээ хо- нин бүриһөө дунда зэргээр 3,5 килограмм ноoһон хайшалагдана. Совхозой зарим түрүү хонишод ноoһо бүришье ехээр абана. Жэ- шээнь нүхэд Будашкеев, Даши- ев гэгшэдэй даадаг отарануудай хонин бүриһөө 4—4 гаран ки- лограмм ноoһон хайшалагдана.

Хонишодой ноoһо хайшалалга дээрэ үдэр бүри даабаряа дүүр- гэжэ, бусадтаа үльгэр жэшээ ха- руулагшад Дэрэстэй нютагта олон юм. Тэдэнэй тоодо Буда- жап Бадмаев, Бато Мункуев, Цы- рен болон Доржи Заятуевтан оролсоно. Тэдэнэр үдэр бүри тус тустаа 40—40 гаран хонидой ноoһо шанар һайнтайгаар хай- шална.

М. Гончинов,
«Зэдын үнэн» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

Манай интервью

Үбһэ хуряалга хэр ябажа байнаб?

Иимэ асуудалтайгаар манай га- зетын корреспондент колхоз, совхо- зуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ телефо- ноор хандаба. Эгээн түрүүлэн Сэ- лэнгын совхозой директор нүхэр **Н. А. Мельниковтэй** хөөрэлдэгдөө.

Н. А. Мельников: Манай эндэ хура бороогүй байжа, үбһэ ногоо- ной ургасада ехэхэн тойбо татаа. Тиигэбэшье совхозой ажалшад жэл бүри улам нэмэжэ байгаа адууһа малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэд- хэхэ зорилготойгоор үбһэ хуряалга- даа оробо. Һүүлэй мэдээгээр сов- хоздомнай 120 гектар сабшалан сабшагдаа. Үглөө мүнөөгүй Цайда- май фермынхид үбһөө һүрилжэ эхилхэнь.

Корреспондент: хэды шэнээн тех- никэ, хүнүүд үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлжэ байнаб?

Харюу: бүхыдөө тракторна 12 сенокосилка, 85 гэшүүдтэй 20 зве- но сабшалан дээрэ гараад хүдэлжэ байна. Теэд үбһэ хуряалгадаа үшөөл жэгдэрэн ороодүйбди. Хүдэлмэриин түсэбэй ёһоор үбһэ хуряалгада хам- тадаа 380 хүн ажаллаха ёһотой байгаа. Тэдэнэй 100 гараниинь хо- нидой ноoһо хайшална, бэшэниинь ажалай эмхидхэлэй һулаһаа боложо хүдэлмэридөө үшөөл гаранагүй. Энээн тухай шангахан хэмжээ аба- жа, түсэбэй ёһоор тэжээл бэлэдхэл- сэхээр хараалагдаһан хүнүүдые бул- тыень үбһэндэ гаргахаяа байнабди.

Асуудал: үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлжэ байһан зоной дунда социа- лис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулхын тула совхозой дирекци, партийна комитет ямар хэмжээ абажа байнаб?

Харюу: үбһэшэдэй дунда социа- лис мүрысөөн эмхидхэгдэжэ байна. Фермэнүүдэй хоорондохи мүрысөө- нэй дүн арба хоноод, звенонуудай —таба хоноод лэ гаргагдаха. Мү- рысөөндэ илажа гараһан фермэдэ дамжуулгын Улаан туг, звенодо— дамжуулгын Улаан вымпел барюу- лагдаха байна.

Корреспондент: үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлжэ байгшадай ажалай түлөөһэн, хүдэлмэриин эмхидхэл ямар байхаб?

Харюу: үсэгэлдэр парткомойнгоо заседани дээрэ ажалай түлөөһэн, нормо тухай асуудал зүбшэн хэл- сээбди. Үбһэ хуряалгада ябаһан хү- нүүд ямар ажал хэһээрээ, хэды шэ- нээн үбһэ хуряаһаараа түлөөһөө абаха юм. Мүн ажалшадай эрилтые хангаха зорилгоор партком болон рабочком горитой хэмжээнүүдые абажа байна. Фермэ бүхэндэ нии- тын хоол эмхидхэгдэхэ, нүүдэл автолавка саг үргэлжэ ябажа бай- хаар хараалагдана. Мүн үбһэшэдтэ саг болзор соонь газетэ, журналнууд абаашагдажа байха.

*
**

Удаань Хяагтын совхозой Хи- раан-Адагай отделениин эрхилэгшэ нүхэр **В. А. Чернояровтай** хөөрэл- дэбэбди.

Асуудал: Танай отделениин ажал- шад үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн оро- бо гү?

Харюу: Үгы даа. Техникэеэ Сүхэ голой аралай сабшалан дээрэ мүнөө- дэрэйл абаашажа захалбабди.

Асуудал: Яахадаа иигэжэ нобшо- рообта?

Харюу: Һаяшаг болотор зэр зэм- сэгнай хүсэд заһабарилагдаагүй байшоо. Теэд үбһэ ногооной гараса- шье бирагүйшэг. Харин июлиин 20- ёод багаар тэжээл бэлэдхэлгэдээ жэгдэрэн орохо бэшэ аабди.

**

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управ- лениин Эрхирэгэй совхоз хонходо- ходо, парткомой секретарь нүхэр **Модоров И. Б.** манай асуудалда иимэ харюу үгэбэ:

— Адуу малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха гэжэ манай совхозой механизаторнууд техникэеэ саг соонь яһала һайнаар заһабарилаа. Мүн аса, тармуур бо- лон бусад шухала гар зэмсэгүүдые хэрэгтэй соонь бэлдээбди.

Совхозоймнай сабшалан ехэнхи- дээ хүдөө добо газарнууд юм. Тэн- дэ мүнөө ногооной гараса ехэшье һайн бэшэ. Тиимэһээ нэн түрүүлэн гол горходой эхиндэхи, Үдын голой намагтай, мүн уһанда абтадаг га- зарнуудаа сабшажа эхилээбди. Жэ- шээнь, Онохой тосхон шадархи на- магтай сабшалангай ногоо унагаа- хаяа 2-хи отделениин 30 хүн мү- нөөдэр гараба. Тэдэнэр бултадаа тэндэхи сабшалангые гараараа саб- шаха юм. Юундэб гэхэдэ, энэмнай шугы бургааһатай, болдогтой. Тии- мэһээ машина тэндэ табижа боло- хогүй байна. Мүн арбаад хүнһөө бү- ридэһэн звено Ацагадай сабшаланда гараба.

*
**

Хориин үйлэдбэриин управле- ниин Үдын совхоз хонходожо, тус ажахын главна агроном нүхэр **В. С. Сабылинтай** хөөрэлдэбэбди. Тэрэ манда иигэжэ мэдээсэбэ:

— Үбһэ хуряалга тухай һонирхо- моор юумэ Танда хэлэжэ шадахагүй байнаб. Мүнөөдэр Санномысскын 1- дэхи отделенеэрхин сабшалан дээ- рээ гараха юумэ һэн. Зариманиинь үглөө нүгөөдэрһөө орохол байха. Бэшэ отделенинүүднай бэлдэжэл байна. Үбһэ хуряалгада ябаха зве- нонуудые бүридүүлжэ, хүнэй болон мори унаагай хүсөөр хүсэлдүүлжэ байгдана. Тэжээл бэ- лэдхэлгэдэ хэрэглэгдэхэ техникэ бо- лон бусад зэмсэгүүдээ хубаажа бай- набди,—гэбэ.

Асуудал: ногооной ургаса ямар гээшэб? Техникэтнай хуу бэлэн бо- лонхой гү?

Харюу: Сабшалан дээгүүрээ хуу ябажа хараабди. Үдын голой зарим сабшалангуудые түүбэрилжэ, гараар сабшажа ороходо болохо гэжэ хөө- рэлдөө һэмди.

Техникэмнай гол. түлэб бэлэн. Зүгөөр дүрбэдэхи, зургаадахи фер- мэнүүднай заһабаридаа хожомдожо ороод, ехэл унжагайршоо. Хэхэ юумэнь үшөөл ехэ байна. Олон се- нокосилка, тармуурнуудые шэнээр абанхайбди, тэрэмнай баран хабсар- гагдажа дүүрээдүй.

Яагаашье хадаа июлиин 15-һаа үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн орохо- бди. Мүнөө үдэр совхозой комму- нистнуудай хамтын суглаан зарлаг- даад байна. Энээн дээрээ һайса хэл- сэхэ байхабди.

РЕДАКЦИҺАА: эдэ хөөрэлдөөн юу харуулнаб гэхэдэ, зарим ажа- хынуудай хүтэлбэрилэгшэд үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ ша- данагүй, энэ шухала кампаниие унжагайруулжа байна. Яахадаа Хяагтын совхозой 1-дэхи отделе- ниин ажалшад тэжээл бэлэдхэл- гые аяар июлиин 20-һоо эхил- хээр хараална гээшэб? Сүхэ го- лой аралнуудай шугын үбһэ но- гоое юундэ сабшанагүйб, юу хү- леэнэб? Иимэ байдалые тэсэжэ болохогүй. Совхозой партком (секретаринь нүхэр Накоряков И. А.) тэжээл бэлэдхэлгые түр- гэдхэхэ хэмжээ абаха уялгатай.

„Зундаа хүлэрөөгүй һаа, үбэлдөө дулаасахагүй"

Зундаа хүлһөө гар- гажа, үбэлдэ бэлдээгүй һаа, даарад гэхээр саг ерэхэ. Арадай оньһон үгэ тэрэниие тон мэр- гэнээр тодуулжа хэлээ.

Бэшүүрэй совхозой гурбадахи отделениин механизатор Савелий Федотов саг алдангүй, малай тэжээл бэлэд- хэлгэдэ нилээд түхеэ- рэнхэй. Совхозой энэ отделени мүнөө жэлдэ 750 гектарай кукуруза, горохой ургаса хуряаха юм. Энэнэй зарима- ниинь нүхэр Федотовой хубида хүртэлсэхэ. Гэ- рэниие хараадаа аба- һан энэ механизатор комбайнаа кукуруза хуряалгада тааруулан зохёожо бэлдээ. Эндэ ургаса хуряалгада 3 комбайн ябаха. Тэдэнь хэзээшьегүй хүдэлхөөр зэһээтэй.

— Силос даралгын хаһа газаа ороо. Тэ- жээлэй эдэ ургамалнуу- дые түргэнөөр хуряалга- дань туһалалсахал бай- хаб. Ургасашье абтаха, малдашье шэмэ орую- лагдаха,— гэжэ меха- низатор Федотов хөөрэ- нэ.

И. Ткачев.

Кремльдэ аха дүү ёһоной хөөрэлдөөн болобо

Венгриин Арадай Республикын партийно-правительственна делега- циин гэшүүд КПСС-эй, Советскэ пра- вительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй июлиин 11-дэ Кремльдэ уулзажа хөөрэлдэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Ми- нистрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүд нүхэд Л. И. Брежнев, А. И. Микоян, КПСС-эй Центральна Комитедэй гэ- шүүд — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Лесенко, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко совет талаһаа хөөрэлдөөндэ ха- баадаба.

Венгриин социалис хүдэлмэришэ- нэй партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь, Венгриин рево- люционно хүдэлмэришэн-таряаша- най правительствын түрүүлэгшэ Янош Кадар (делегациие хүтэлбэри- лэгшэ), ВСРП-гэй ЦК-гай политбюро- гой гэшүүд, ВСРП-гэй ЦК-гай сек- ретарь Бела Биску, ВСРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, Венгриин ре- волюционно - хүдэлмэришэн - таряа- шанай правительствын түрүүлэг- шын орлогшо Лайош Фехер, ВСРП- гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, Венгриин революционно хүдэлмэри- шэн-таряашанай правительствын түрүүлэгшын орлогшо Йене Фок бо- лон делегациин бусад гэшүүд Вен- гриин талаһаа эндэ байлсаба.

Аха дүү ёһоной нэгэдэлэй оршон байдалда хөөрэлдөөн үнгэрөө. Тэндэ зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудал- нуудаар хоёр талаһаа үгэеэ хүсэдөөр ойлголсобо.

(ТАСС).

Венгриин Арадай Республикын кооператив, гүрэнэй ажахынууд- та жэл бүхэндэ шэнэ машинанууд бии болоно. Энэ ябааша самоходно комбайнуудые кооперативуудта абаашана.

МТИ—ТАСС-ай фото.

С-эй ЦК-гай, Советскэ ительствын хүндэлэлдэ Кадар сайлалга хэбэ

гриин социалис хүдэлмэришэ- ртиин Центральна Комитедэй хи секретарь. Венгриин ре- онно хүдэлмэришэн-таряа- правительствын түрүүлэгшэ Кадар—ВНР-эй партийно- ельственна делегациин хүтэл- гшэ Советскэ Союзай Ком- партиин Центральна Коми- Советскэ правительствын лдэ Кремлиин Ехэ ордон соо н 11-дэ сайлалга хэбэ.

СС-эй Центральна Комитедэй эхи секретарь, СССР-эй Мини- үдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Хрущев һамгантаяа, КПСС-эй, скэ правительствын бусад хү- илэгшэд совет талаһаа сай- а байба.

Н. С. Хрущев Румыниин арадай республикын сэрэгэй делегацитай уулзаа

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Мини- стрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нү- хэр Н. С. Хрущев Советскэ Союзда гүрэнэй хэрэгээр ерээд байһан Ру- мыниин Арадай Республикын сэ- рэгэй делегацитай июлиин 11-дэ Кремльдэ уулзаба. РНР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министр армиин генерал Леонтин Сэлэжан гэгшэ делегациие толгойлжо ябана. Советскэ Союзһаа Румыниин Арадай Республикада бай- даг элшэн сайд Николае Гуинэ гэгшэ делегациин гэшүүдтэй хамта тэн- дэ байлсаа.

Н. С. Хрущев, Румыниин сэрэгэй ажал ябуулагшадай хоорондо аха дүү, хани ёһоной, үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн болобо.

СССР-эй Обороныи министрэй нэ- гэдэхи орлогшо Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко, авиациин генерал-полковник Н. П. Дагаев хөөрэлдөөнэй үедэ байлсаа.

(ТАСС).

Түсэбһөө гадуур 3812 центнер

Буряадайнгаа АССР-эй 40 жэлэй ойн баярые эрхим ажалаараа угтаха гэжэ оролдоһон Кабанскын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай малшад гүрэндэ мяха худалдаха талаар һайн үрэ дүн туйлаба. Эндэхи ажахынууд үнгэрһэн хахад жэл соо 8350 центнер мяха гүрэндөө худалдаха байһан аад, тэрэнээ 12162 центнертэ хүргэбэ. Энэнь 146 процент болоно.

Мяха худалдаха түсэбөө дүүргээгүй ажахы гэжэ энэ управленидэ байхагүй. Кабанскын совхоз 4 мянга гаран центнер мяха худалдажа, гурбан кварталай түсэб дүүргэбэ. Тушааһан мяханайнь 1200 центнерынь нугаһанай мяхан болоно. Тус ажахын малшад жэлэйнгээ түсэб 3-дахи квартал соо дүүргэхээр зоригжонхой.

К. Молчанов.

Сүүдхэ бүриин 1020 грамм

Цыжип Жалсараевна, Батомунко Сахарович Бадмаевтанай бүлэ «Комсомольский» совхозой тогтоһон сагһаа хойшо саг үргэлжэ үхэршэдөөр хүдэлжэ ябадаг. Мүнөө тэдэнэр Шагташа гэжэ газарта 89 толгой бүрүү, хашарагуудые хүхэ ногоондо бэлшээн адуулжа, тарган тобир болгоно.

Эдэ хоёр малшад ехэл оролдосотойгоор малаа харууһалдаг, үдэр, һүнигүй бэлшээжэ байдаг. Тиигэжэл хүдэлһэнэй ашаар июнь һарада дааһан малайнгаа толгой бүриинь шэгнүүрые сүүдхэ бүхэндэ 1020 граммаар нэмээлгэжэ шадаһан байна.

Иигэжэ Буряадайнгаа АССР-эй 40 жэлэй ойн һайндэрые ажалай амжалтаар угтаха гэһэн социалис уялгаяа эдэ малшад нэрэтэй солотойгоор угтаба.

— Энээхэнээр һанаагаа дүүргээд һуухагүй байхабди. Июль соо, ерэхэ һаранuудта малаа үшөөл таргалуулжа, һайса түлжүүлхэ гэжэ оролдонобди,—гэжэ Бадмаевтан мэдүүлдэг юм.

Д. Дугаров,
Хориин аймагай Гүндын сельсоведэй түрүүлэгшэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын түлөө

Түрүүшүүлэй ажалай амжалта бүгэдэнэй хэрэг болохо

«Нийтын ашагтай ажалда дуратайгаар, хүндэлдэг байхаар совет хүн бүхэниие хүмүүжүүлгэ хадаа партиин, Соведүүдэй, профсоюзуудай, комсомолой ябуулдаг соёл сурталай хүдэлмэриин гол зорилго болохо ёһотой,—гэжэ «Партиин соёл сурталай хүдэлмэриин ээлжээтэ зорилгонууд тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоол соо хэлэгдэнэ. — Ажалай эгээн ехэ бүтээсэ туйлаха гээшэ бүгэдэ арадай зорилго, коммунизм байгуулгын шухала эрхэ нүхэсэл мүн гэжэ эли тодо ойлгомжотойгоор ажалшан бүхэниие хүмүүжүүлхэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.»

Партиин энэ директивые дүүргэлтэ болгохо хэрэг колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай, хүдөө ажахын үйлэдбэриин парткомой ажаябуулгада горитой һуури эзэлхэ байна. Нютагай эрхэ байдалда хэрэглэгдэмээр ажалай түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ ябадал үйлэдбэриин парткомой анхаралда бодотоор табигдажа, энэ талаар зарим тэды юумэн хэгдэжэ эхилэнхэй.

Аха нютагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо нүхэр Сындеев Ринчин Сындеевич эрхим һаалишан гэжэ тоологдодог. Энэ хүнэй суурхуулханшье зүб. Жараяа гаража ябаһан наһатай аад, Ринчин Сындеевич шэнэ юумэ үүсхэжэ, нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаададаг, ёһотойл коммунистын шэнжэ харуулдаг. Хамтын суглаан, һаалишадай зүблөөн дээрэ үгэжөөл Сындеев нютагай үүлтэрэй үнеэнһээ хайшан гээд ехээр һү һаахаб, тоһолигынь ямар аргаар бүри дээшэлүүлхэб гэжэ өөрынгөө дүршэл һаалишад, малшадта ходо хөөжэ үгэдэг. Мүнөө, зуһаланда Ринчин Сындеевичэй гартэ гүүртын һаалишад ходоол айлнад болодог: өөрынгөө ажаһуудаг гэрые агитаторай гэр болгонхой. Республикынгаа 40 жэлэй һайндэрөөр нүхэр Сындеев РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Залуу малые түргөөр түлжүүлхэ, шахаха һайн һайхан үүсхэл «Сибиряк» колхозой гэшүүн, «Буряадай АССР-эй габьяата тугалшан» Александра Алексеевна Пежемская гаргаа бэлэй. Мүнөө тэрэ нүхэрэй хүдэлдэг фермэ дээрэ түрүү дүй дүршэлэй һургуули нээгдэнхэй. Тэндэ управлениимнай ажахынуудай тугалшад, шахамалшад байд гээд лэ ерэжэ, семинар суглаа үнгэргэдэг, нүхэр Пежемскаятай сугтаа хүдэлөөдшье үзэдэг юм. Үнгэрһэн жэлдэ Александра Алексеевнагай харууһалһан тугалнуудай толгой бүринь сүүдхэдээ 900—1000 грамм шэгнүүрээ нэмэһэн, тиигэжэ 250 килограмм тус тустаа боложо, тушаалгада ябуулагдаһан байна. Һаяхан нүхэр Пежемская өөрынгөө түлжүүлжэ байһан тобир һайн тугалнуудаа ондоо хүндэ үгөөд шадал тэнхээгээрээ муу түл суглуулжа абаа. Түрүү тугалшанда хүртэһэн түбэг бэрхэшэлнүүдые хараа байса шадамараар дабажа, ажалдаа амжалта туйладагыень бэеэрээ хаража бусаһан малшад дүүрэн хүсэдөөр дүй дүршэлыень халан абахые оролдодог. Тиигэжэ мүнөө управлениин ажахынуудта бэрхэ малшадай, тугалшадай тоо үдэр бүри олошоржо байна.

Аммиачна уһаар тарялангай газар үтэгжүүлхэ гэһэн шэнэ үүсхэлдэ, сэхынь хэлэхэдэ, нютагаймнай олонхи нүхэд, тэрэ тоодо зарим хүтэлбэрилэгшэд, этигэл ядаһан байгаа һэн. Тиихэдэнь хабарай тарилгын урдахана «Сибиряк» колхозой поли дээрэ тэрэ асуудалаар үргэн семинар хэгдээ һэн. Тэндэ сугларһан олон зоной урда аммиачна уһанай удха шанар тэрэниие ямар аргаар газарай хүрьһэндэ оруулха тухай тодорхой хэлсээн, харуулан ойлгуулга эмхидхэгдэжэ, ехэ туһалаа бэлэй. Энэ жэлэй хабарай тарилгын үедэ аммиачна уһан урданайхиһаа хэдэн дахин ехээр ажахынуудтамнай хэрэглэгдэһэн, тэрэнэй үндэһөөр мүнөө ургасын гараса үлэмжэ һайн гэхэдэ алдуугүй.

Түнхэнэй аймагай суута кукурузашан Павел Жанчинович Аюшеевэй ажалай дүй дүршэл бүгэдэнэй хэрэг болгохын зорилгоор кукурузашадай тогтоогдомол хэшээл — семинар саг сагтаа үнгэргэгдэнэ. Тэрэниие управлениин главна агроном нүхэр О. Данилов хүтэлбэрилдэг. Нүхэр Аюшеевэй звеногой хүдэлмэри тухай асуудал парткомой бюро дээрэ сосгологдоһон, газетэ болон радиогоор тунхаглагдаһан байна.

Үхэр малые искусственна аргаар үрэжүүлхэ, оренбургска аргаар нооһо хайшалха, парай малда түргөөр (гидропонно) тэжээл ургуулжа эдюулхэ дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тушаа мүн лэ түрүү бригада, фермэнүүд дээрэ тусгаар һургуулинууд нээгдэнхэй. «Сибиряк» колхозой техник-үрэжүүлэгшэ Василий Андриянович Бобковой жэшээ хамагта һургаал болохоор. Тэрэнэй хүдэлһэн пунктда нёдондо 193 үнеэн ороондо оруулагдажа, 208 һайн үүлтэрэй, тобир тугал абтаа.

Ажалай түрүү дүй дүршэл, бүхы шэнэ юумые нэбтэрүүлхэ эмхидхэлэй хүдэлмэри нэн түрүүндэ партийна эхин организациин зүгһөө эрхилэгдэхэ зэргэтэй. Энэ зорилгын дүүргэлтэ гол түлэб кадрнуудһаа дулдыдаха байһан тула, үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта эдэбхи үүсхэлтэй, эрдэм һургуулитай хүнүүдые табихые оролдонобди. Отделени, бригадые али нэгэн мэргэжэлтэн толгойлбол, шэнэ юумэндэ абьяастай, түргөөр тэрэниие нэбтэрүүлхые хүсэдэг.

Ажалаа мэдэхэ габшагай хүтэлбэрилэгшэд «Улаан Аха» колхоздо хүдэлнэд. Тэдэнэр бүхы колхозниГуудаа ажалдань тааруу зүбөөр хуваарилан табиһан, шэнэ арга онол үргэнөөр хэрэглэхэ ябадалые түрүүшын зорилгодо тоолодог дээрэһээ, ажалайнгаа хүгжэлтэдэ муу бэшэ үрэ дүн харуулна. Жэшээлхэдэ, һү һаалгаар тус колхоз нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ ургалта туйлаа, мяха худалдалгаар колхоз жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид үлүүлэн дүүргээ. Тэндэ замай залууршад олошорно.

Ажалай шэнэ онол арга, дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ талаар Түнхэнэй ажахынуудта хэгдэһэн юумэниинь миил эхин алхамынь лэ. Коммунис үзэл бодолые, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ онол аргые нэбтэрүүлхэ хүсэтэ зэбсэг—тодорхой ажал мүн гэжэ июниин Пленумэй зааһан заабариие дүүргэлтэ болгохын тула урдамнай үшөөл ехэ хүдэлмэри байна. Али нэгэ шэнэ арга онолой, дүй дүршэлэй обёоргдохотойнь сасуу, тэрэниие дэбжээхэ, олондо тайлбарилан харуулха, эсэстээ тэрэниие бүгэдын шадабари болгохо гээшэ партийна хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэд, түрүүшүүлэй нангин уялга мүн. Энэ шухала хэрэгтэ сэхэ хабаатай хүнүүд гансал өөһэдынгөө хүсэндэ найдангүй, олониитын хүсые—штатнабэшэ хүдэлмэрилэгшэдые, элдэб комиссинуудые, агитатор лекторнүүдые болон бусад эдэбхитэдые бүхы пропагандистско-ойлгуулгын, эмхидхэлэй хүдэлмэридэ улам үргэнөөр хабаадуулха гээшэ мүнөөдэрэй шухала зорилго.

С. ТУМУРЕЕВ,
Түнхэнэй хүдөө ажахын үйлэдбэриин парткомой секретариин орлогшо.

Монгол һайхан орондо

Чойбалсанай нэрэмжэтэ Улаан-Баатарай промкомбинадай хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаһан шэнэ гэрнүүд.

ТАСС-ай фотохрони

Бэе бэедээ туһалалсалга— хани барисаанай хуули ёһон

ЛЕНИНГРАД, июлиин 10. (ТАСС-ай корр.). «Бэхижэ, аха дүү Монгол арадай ажахы!» гэһэн уряатайгаар Нева мүрэн шадархи городой ажалшад гаргаһан продукцияа аха дүү республикада эльгээнэ. Эндэхи экономическа районой 50 шахуу предприятинууд Монгол ороной шэнэ барилгануудай захилнуудые дүүргэнэ.

«Пневматика» заводто бүтээгдэһэн бүтээсэ ехэтэй отбойно балтанууд Монголдо олоор эльгээгдэнэ.

Монголой барилгашад шэнэ техникэ абаха юм. Пресс-хайша, барилгада хэрэглэгдэхэ булад отолдог, нугалдаг станогуу... дэб ажал хэхэдэ таарам экскаваторнууд барилга... эльгээгдэхэ.

Монголой соёл культуры... дицинын эмхи зургаануудт... рэглэгдэхэ тусхай тухе... нүүдые Ленинградай предп... нууд бүтээжэ үгэхэ байна. ...гөөр хүдэлдэг наборно оло... шинануудые Монголой ти... финууд абаха. Хэды мянгаа... долин, балалайка, гитара... гээгдээд байнхай. Мүн Л... градта хэгдэһэн элдэб янзы... рэ, медицинскэ шэнэ шэнэ... ратура баһал эльгээгдэхэ.

Мүрысэн ажаллахада урматай

Кабанскын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад республикынгаа 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ жагсанхай.

Загаһа бариха мэргэжэлые тон нариинаар шудалһан нүхэд А. А. Алганаевай, Б. Д. Федоровой, Н. П. Мосоровой, П. Б. Есауловай, Н. А. Данеевэй, А. М. Антроповой даадаг бригаданууд июнь һарынгаа түсэбые 122—159 процент дүүргэнхэй. Илангаяа Б. Д. Федоровой, А. А. Алганаевай, А. М. Антроповой даадаг бригаданууд июнингээ даабариие тус бүридөө 10 гаран центнерээр үлүүлээ.

Тэндэхи загаһашадай ёһотойл замай залууршад болохо бэрхэ шадабаритай загаһашад Леликов, Хамаганов, Сотнич, Сушеев, Антропов, Мосоров гэгшэд суурхана.

Соёл сурталай хүдэлмэри улам һайжаруулха тухай һаяхан үнгэргэһэн КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ тодорхой гүнзэгыгөөр хэлсэгдээ. Бидэнэр, загаһашад, энэ түүхэтэ шиидхэбэриие нь шудалжа, зориг дээрээ зориг, хүсэн дээрээ хүсэ нэмэжэ байнабди. Загаһашан бүхэмнай эрхимүүдэй тоодо орохын түлөө үдэр бүри мүрысэн ажаллана, — гээд буурал толгойтой болоһон загаһашан нүхэр Леликов нүхэдэйнгөө нэрэһээ мэдүүлнэ.

А. Бусурманов.

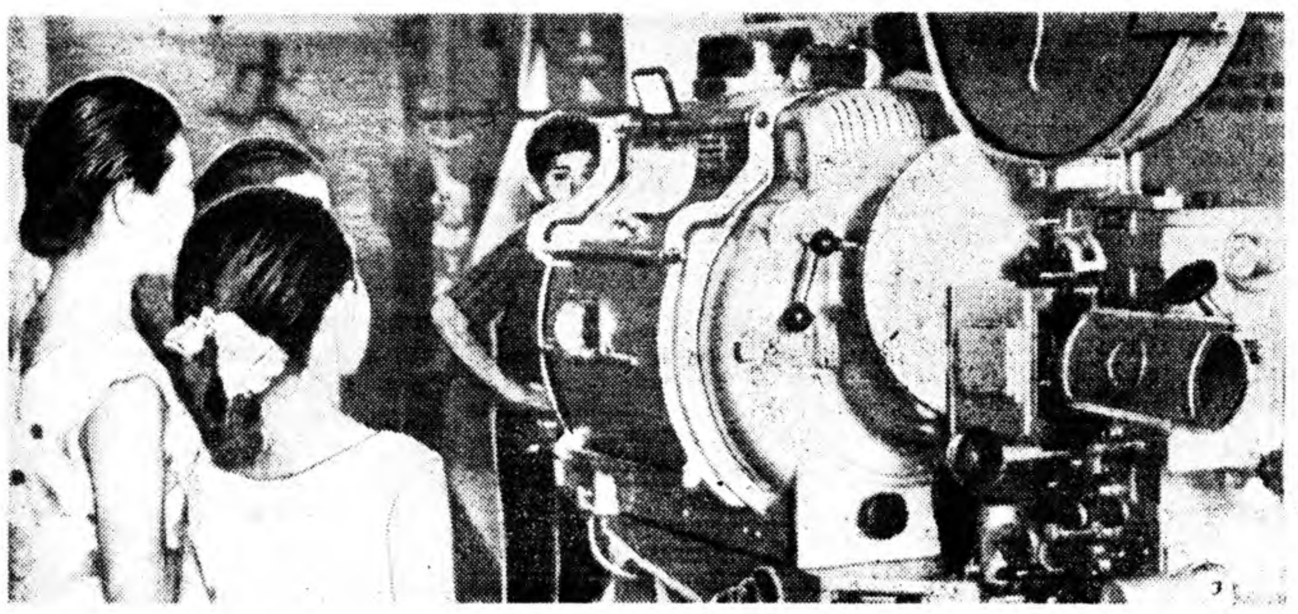
ТҮРГЭН НАҺАН
(дуун)

Хэмэлхэн одониинь бүмбэрсэг дэлхэйгээ
Хэдыдээш тойроод ерэдэг юм бэ?
Хэрбэгхэн үхибүүн ябана гэһээш
Хэдыдээш дурлаад орхидог юм бэ?

Оршолон замби руу онгосоо шэдэһэн
Оньһотой бушуу үел ха юм даа.
Урматай түргэнөөр ургажал мэдэһэн
Ульһатай залуу наһан ха юм даа.

Л. ТАПХАЕ...

Буряадай АССР-эй арадай ажахын, культурын выставкэ дээрэ

Соёл культурын павильон соо.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Түрүүшүүл тухай үгэ

ОРОЛДОҺОНОЙНГОО УРМАНДА ОМОГТОИ

Хүдөөгэй ажалшад хүдэлмэриингөө дүнгые өөһэдтэнь тааруу болзор соо согсолон гаргадаг. Һаалишад үдэр бүри ажалаа сэгнэхэ аргатай. Гаряашадай оролдолгын ашаүрэ намартаа — ургаса хуряалгын дүнгһөө харагдадаг. Хонишодой бүхэли жэлэйнь ажалай дүн нэгэ дахин, зунай эхин һарада гаргагдадаг.

* * *

— Радиын Нимбуугай отара ахихань аа гү? Нёдондонойхи, урзандаһайхяарнь жэшэхэ болоо һаа, энэ жэлдэ Нимбуутамнай ондохоноор лэ хүдэлөө. Хурьгадые илгахадаа, 100-һаа 100 гэжэ тоолоходоо магадгүй.

— Ноһоороо ямар гаралдагша ааб? Түсэбынь иилээд шангахан гээшэ.

Иимэ хөөрэлдөөн Хориин аймагай «Дружба» колхозой хонишодой дунда, хүтэлбэрилэгшэдэйшье аманһаа энэ хабарһаа эхилээд дуулдадаг болоо һэн.

Эдэ хонишод жэлэйнгээ ажалай дүнгөөр хэр зэргэ гээшэб гэжэ һаяшаг Эгэтэ нютаг хонходобоб. Талаан болоходо, телефоной дэргэдэ колхозой хоёрдохи комплексно бригадын парторганизациин секретарь Дари Доржиевна Дондокова дайралдаа.

— Ноһо хайшалалга дүүрээ. Раднаевай отарын хониһоо дунда зэргээр толгой бүриһөөнь 2, 3 килограмм нарин, нарибтар ноһон хайшалагдажа, дүн хамтадаа 14 центнер 85 килограмм болоо. Тиигэжэ жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргээд, тус отарынхид ноһо абалгаараашье түрүү зэргэдэ гараба,— гээд тэрэ харюусаба.— Түл абалгаараа Раднаевай отарын хонишод эхилхэһээ һайн һааб даа. Энэ жэлэйнгээ хурьгадые шэгнэжэ, амяарайнь илгажа байнабди. Намар болгоогүй дальбараа тахяа бэшэ гэдэг бшуу. Тиимэһээ үбэлэй хурьгадай тобиржожо, зунай ногоондо садаһан хойнонь хонин дээрэ хонин нэмэбэ гэжэ одоол лаб хэлэхээр болоод байна. Тиихэдэ Раднаевтан харууһалжа байһан 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абаад, дунда зэргээр 20 килограммһаа доошо бэшэ амидын шэгнүүртэй 546 хурьга эхэһээнь һалгаажа тушааба. Энэнь бригада сооһоо гадна, мүн бүхы колхоз дотороо эгээл һайн амжалта болоно,—гэбэ.

Иимэ дүн туйлахын тула Раднаевтан өөһэдөө, Цымжит Дашиева—гурбахан хүн хэды ехэ юумэ хээ, ямар ехэ ашаг олзо колхоздоо олгоо гээшэб? Тэрэ 14 центнер үлүүтэй ноһон гүрэнэй худалдаанда ошоходоо, адагынь 7500 түхэриг мүнгэн ороо, энэ ноһоор 300 гаран эрхим сортын костюм оёжо болохо.

Урда тээнь нэгэтэ бэшэ нүхэр Раднаевай отарада ябадаг, ажалыень харадаг, хонишодоорнь хөөрэлдэдэг һэмби. Тэдэнэр иимэ амжалта юрын талаангаар бэшэ, харин өөһэдынгөө хара хүлһөөр, оролдосо шадабариин ашаар туйлаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Тиин нүхэр Раднаевай ажал тухайдань дурдахада, абаһаар иигэжэ харюусадаг:

— Энэ жэлэймнай амжалта нёдондо, урзанда жэлһээ эхитэй, үндэһэтэй юм. Хоёр жэлэй саада тээ ажахын тоосоондо орожо, сабшалан, бэлшээриеэ танин абажа, уһалжа үтэгжүүлжэ тон һайн юумэ хээбди. Нёдондо зун өөһэдымнай сабшажа, арьбанаар, һайханаар буусадаа оруулһан, һурилһэн үбһэмнай хамагые шиидхэжэрхёо гээшэ ха гэжэ һанагшаб.

Тиигэжэ хонишод газар уһанайнгаа, сабшалан үбһэнэйнгөө бодото эзэд болоһон ушараа дээгүүр абхуулан, бүхы ажалынь гансал элбэг һайхан үбһэнһөө дулдыдаһан шэнгеэр хэлэдэг зантай. Тэжээлэй һайн дээрэһээ мал тарган, шэмэ ехэтэй байдаг, гэбэшье, тэрэниие харууһалагшадай гараар бүхы юумэн бүтэдэг гэжэ бүгэдэндэ мэдүүһэтэ ха юм. Нүхэр Раднаевай отарада хүдэлдэг хонишод зундаа тэжээл бэлэдхэхын хажуугаар малай бэлшээри һайнаар эмхидхэжэ, нёдондо хонидоо тарганаар үбэлжөөндэ оруулһан, түл абалгадаа һайн бэлэдхэл хангаһан байна. Тиигээд январь, февраль соо—хониной түрэлгэнэй түлэгтэ—үндэршэг наһатай Цымжит Дашибазаровна Дашиева, Раднаевай һамган—Батуева Балма, колхозой түбтэхи алба хаагшадай зүгһөө туһалхаа ерэһэн Цымжит Ширапова гурбан—үдэр һүниие илгадгүй хүдэлөө. Хоёр һарын турша... нэй 200—200 шахуу ... түрүүлжэ, эхыень таниж... хуулха, хүхүүлхэ, тэ... түлжүүлхэ зорилготой ... ажал хээ бшуу. Тиихэд... рые даагша Нимбу Ра... өөрөө хонидые эдеэл... уһалха, сакманайнгаа ... га, хашаа хоройгоо сэ... хэ, шэбхэ этэхэ, гаргах... һанай мүшэр, түлеэ а... гэхэ мэтэ газаа тойронх... янзын, нүһэр хүдэлмэри... сааран хэжэ үрьдидэг б... Ингэжэл эсэхэ сусахые ... гүй, саг хоногой ошоһ... обёоронгүй, ажалдаа шу... хонишон мүнөө үндэр ... гаа амжалтатайгаар ... саад, оролдоһонойнгоо ... манда омогтой шэнэ зо... нүүд тээшэ дабшана.

Улаагтын адаг гэжэ ү... тааһатай, хада гүбөөтэй ... шээридэ хонидоо үглө... үүр хяраанаар гаргажа... рэй халуунда хүргү... үдэшэ орой болотор аду... хонишод зунай хүхэ ног... шэмые хүсэдөөр хэрэг... түла баһал шадамар бэ... хүдэлнэд. Хонидтоо саг ... искусственна үрэжүүлгэ ... хитэйгээр хэхын түлөө ... тэй юумэн хуу бэлдэгд...

Эндэ һаяхан, респуб... 40 жэлэй ойн баярые т... лэһэн найр дээрэ, нүхэр ... наевай отарынхид кол... правлениин, парткомой ... һөө үндэр сэгнэлтэ а... үнэтэй сэнтэй, шан б... хүртөө.

Ц. Дугар...

Үльдэргын габшагайшуул

Элдин хонгор Үльдэргэ нютагай «Коммунизм» колхоздо ажалай габшагайшуул олон юм. Тэдээн сооһоо онсо шалгарагшад тухай хөөрэхэ дурам хүрэнэ.

Тосхонһоо зүүн хойшо 4—5 модо ябаадхихада, Харгааһата гэжэ нютаг оршодог. Эгээл эндэ, эгсэ ёрбойһон багахан хадын үбэрэй наруулида, хонишодой байра харагдана.

Эндэ хүрэжэ ерэхэдэ, үндэр бэетэй наһажаал эхэнэр угтаба. Энэмнай — колхозой эрхим хонишон Дагзама Дугарова.

Нүхэр Дугарова өөрынгөө нүхэр коммунист Дугар Цыбеновтэй колхозойнгоо хонин һүрэгые арбан хоёрдохи жэлээ үсхэжэ ябана. Ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, оролдодог байһанай ашаар жэлһээ жэлдэ һайн дүн туйладаг гэжэ алдаршанхай. Үнгэрһэн жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 86 хурьга абажа түлжүүлээ һэн. Энэ жэлдэ эдэнэр бүришье ехэ амжалта туйлаа: 474 толгой эхэ хониноо 469 хурьга гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө 99 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлбэ. Уялгань — 95 хурьган.

— Эдэ хонидые 4 жэлэй саада тээ тушаажа абаһан зомди. Мүнөө хүгшэржэ ябана даа. Үнгэрөөшэ жэлдэ өөһэдын хүсөөр 2000 центнер үбһэ тэжээл бэлэдхэһэнэй ашаар малнай һайн ондо ороо. Зарим үбһөө бусад бригадануудта үгэлсөөбди. Наташа Климовамнай искусственна үрэжүүлгэ һайнаар эмхидхээ һэн. Тиигээд лэ бараг һайн гарасалдажа байгдана,— гээд Дагзама ажал тухайдаа хөөрөө.

Энэнь зүб. Тиигэбэшье эдэнэй өөһэдынь оролдолго, анхаралгүйгөөр юумэ бүтээгүй ха юм даа. Эдэнэр Серафима Климоватай гурбуулан хажуудаа нэгэл туһамарша басаганда хамһалсуулжа, хурьга абалгын түлэг соо туйлажа гараһан байха. Хонидой түрэлгын үедэ үргэһэ нойргүйгөөр, эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлһэн тухайдаа хөөрэхэгүй байна ха юм.

Хөөрэлдэжэ һуухадаа, гэрэйнь ханаар үлгөөтэй грамотануудые харахадаа, ажал хэрэгтэйнь танилсахадаа, эдэнэрнай ёһотойл ажалша зон гэжэ мэдэхээр байба.

Мүнөө эдэмнай «далайн хойно гаранхай», ажалайнгаа забһарта ерэхэ үбэлэй хараатай ажаллажа байна. 300 гаран га сабшалангай газар уһалаа.

Нүгөөдэ нэгэ хонишон Цыдендамба хургаад гүйлдэһэн хонидоо амадажа, морёо залан дугшуулна. «Яаһан мал гээшэб, тэрэ хайр шулуун өөдэ юугээ бэдэрбэб» гэжэ аман соогоо гүбэнээд, үгсэжэ ябаһан бүлэг хонидые гол уруу абаашана.

Мүнөө эндэ амяа даруулжа байхадаа, голоор хушууран бэлшэжэ ябаһан хонин һүрэгөө харахадаа, Цыдендамбын дуу дуулаха дуранинь хүрэнэ хэбэртэй. Удангүй үдэшэ болоржо, хонидоо туугаад аа... гэр тээшээ гэшхүүлбэ.

Цыдендамба Цыренжа... хэртээ 650 толгой хо... харууһалдаг. Энэ жэлд... хонин бүриһөө 95 хурьга... жа, бүрин бүтэнөөр тү... лээ.

Энэ нүхэрнай 9 жэлэй... шада хонин ажал дээр... дэлжэ байһан, нилээдгүй... дүршэлтэй болоһон хони...

— Хонидоо мүнөө хү... тайнь үглөөгүүр эртэ ... шээридэ гаргажа адуули... Июнь соо хурьгадаа эхэ... таһаланхай, хонидой ... хайшалжа абанхай гээш... Даажа абаһан сабшал... дууһан уһалһан, шэбхэ... һэн байнабди,— гэжэ Ц... дамба Цыбикович манда... рэжэ үгөө бэлэй.

Үльдэргын эдэ түрүү ... шод ажалай иимэ бэл... гээр Буряад оронойнго... жэлэй ойн һайндэрые у...

Н. Галдан...
хүдөө бэшэ...

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной июлиин 13.

Курск шадар болоһон байлдаанай 20 жэлэй ойдо

Дайсадай һүр дарагша

1943 оной зун Орёл, Курск, Белгород хотонууд шадар ехэхэн тулалдаан болоһон юм. Энэ хадаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн байлдаанай хэсүү шанга баатаршалгын үе саг байгаа. Энэ ехэ тулалдаанда манай совет арад дайсанаа даража илалта туйлажа шадаха байһанаа харуулаа бэлэй.

Мүнөө манай совет арад Курск шадархи тулалдаанһаа хойшо 20 жэл үнгэрһэнэй ойе тэмдэглэжэ байна. Дайнай хуушан шарха үни хада эдгэээшье һаа, шэн габьяата баатаршалгаараа Эхэ ороноо алдаршуулһан хүбүүднай арадай сэдьхэлдэ хэзээшье мартагдахагүй, халуунаар һанагдадаг, дурсагдадаг гээшэ. Курск шадархи тулалдаанда шэн габьяа, эрэлхэг зориг харууһан манай нютагай хүбүүн Павел Илларионович Баннов баатар сэрэгшэдэй тоодо ороосохол ёһоороо оролсодог.

Тэрэ Агуу ехэ Октябрьтай сасуу бэлэй. Эхэ орониинь тэрэниие эрэлхэг зоригтой шэн баатаршалгада һургаа. Бага балшар наһандаа агнуурида аргагүй дуратай һэн. Эхэ ороноо хамгаалха үедэнь бууда дүйтэй байһаниинь туһа үгөө.

Мүнөө Павелай эрэлхэг зориг харууһан тулалдаануудые зураглаха болоо һаа, тоогүй олон юм. Тиибэшье тулалдаан бүхэндэ сэрэгшын дайшалхы дүй дүршэл улам үргэдэжэл ябаа.

1943 оной аяма халуун зун. Волго дээрэ бута сохюулһан дайсан Курскын булан шадар харюугаа абаха, тулалдаанай эдэбхиие өөр тээшээ татаха һэдэлгэтэй байгаа. Дайсан энэ зорилго бэелүүлхын түлөө Европын баялигай диилэнхи хубиие ашаглаһан юм. «Цитадель» гэжэ нэрэтэй операци үнгэргэхөөр суглуулһан дайсанай хүсэн аргагүй ехэ. Немецкэ командованиин Курскын булан дахи тулалдаанда 50 дивизи шэглүүлээ һэн.

Хамта дээрээ 10 мянган миномет болон бэшэшье ехэ буунуудтай, 2700 танк, штурмовой буунуудтай 900 мянгаад шахуу солдат, офицернууд манайхинай урдаһаа нэрхирээ ерэбэд. Мүн 2 мянган самолёт тэдэндэ огторгойһоо туһалха байгаа.

Орловско-Курскын шэглэлээр аргагүй хүндэ тулалдаан үнгэрөө бэлэй. Үшөө харанхы байхада дайсанай артиллери ба миномет манайхинай түрүү бэхилэлгые буудажа эхилбэ. Дайсанай самолёдууд бүлэг бүлэгөөрөө лэ агаарта харагдаад, удаашьегүй үхэлтэ ашаагаа подразделенинүүд дээгүүрнай хаяа. Илангаяа Молотыч районда дайсанай яба ган сэрэгшэд 200 танкаар дэмжэгдэһэн добтолгодо оробо. Гал дүлэн соогуур совет баатарнууд урагшаал, дабшаха хүсэлэнтэй байгаа. Дабшалтын ямаршье аргын үгы байбашье, сэрэгшэдэй гэдэргээ нэгэшье алхам хээгүй.

Сержант Банновай подразделениин урдаһаа дайсанай 40 танк сэхэ ерэбэ.

— Фашистнуудые дүтэ табихагүйбди! Үхэлөөрөө торгоохобди!—гэжэ сержант Баннов нүхэдтөө ханхарба. Нүхэдынь дуулаагүй хэбэртэй, гансал буунуудаа дайсанай танкнуудай урдаһаа шэглүүлжэ байбад.

Өөрөөшье окон руугаа шурган ороод, дүтэлжэ ябаһан танк тээшээ буугаа мэргэлбэ. Фашис танкнуудые бүри дүтэхэнэ хүрэтэр табяад буудажархидадань, тэдэнь дүлэ сорооxёод, байра дээрээ таршалшана.

Дайсанай шатажа байһан нэгэ танкһаа фрицүүд гараад гүйлдэшэбэ. Баннов танк буудадаг буугаа автомадаар һэлгэжэ фрицүүдые богонихон буудалгаар булгыень унагаажархина. Дайсанай добтололго удаашье болонгүй замхашаба. Хэдыхэн минутын туршада манай баатар хас тамгатай хоёр танк һүнөөжэрхёо һэн.

Банновай дүтэхэнэ дайсанай снаряд тэһэржэ, ойро тойрониие дүнширүүлжэрхибэ. Сержант хэды хүндөөр шархатабашье, тулалдаанай талмай орхёогүй. «Нюдэнэйнгөө харажал байгаа сагта, гарнуудайнгаа буугаа алдатар дайсаниие хюдахаб» гэжэ нютагаймнай эрэлхэг зоригто хүбүүн нүхэдтөө мэдүүлһэн байна.

— Бэрхэш даа, Баннов, нэгэ заашье амархал ёһотойш,—гэжэ тэрэнэй баруун гарые шангаар адхаха зуураа майор Ростенко сэрэгшэдэ хандаба. Теэд амаралтаншье удаан үргэлжэлөөгүй бэлэй.

Немецкэ командовани июлиин 9-нэй үдэр Курск шадар үшөө долоон шэнэ дивизи асарба. Дайсан тулалдаанай гол хүсые үлөөхэ гэһэн бодолоо үргэлжэлүүлһээр зандаа һэн. Тиибэшье совет сэрэгшэдэй булад зоригто тэсэнгүй һаланадаг байба.

Курск булан дахи тулалдаанда баатарнуудай шэнэ шэнэ нэрэнүүд элиреэд, бэшэ сэрэгшэдтээ үльгэр жэшээ болодог һэн. Намтай зэргэлээд, бүри дүтэхэнэ баатар Исмаил Хамзалиев дайсаниие унагаана гэжэ Баннов дууллаһан юм. Сээжэ руугаа шархатаад байхадаашье, Хамзалиев буугаа орхёогүй юм гэһэн һураг суу тараа. Энэ баатаршалгыеньшье сержант Баннов һүүлдэ дабтаһан байна. Шархатаһан хойноошье нютагаймнай хүбүүн дайсанай зургаан танк бута сохиһон.

Сэрэгшэ нүхэдынь тэрэнэй дару зантайе гайхагша һэн. Дайсанай хас тамгатай танкнуудай хэдыгээрээшье добтолон ерэжэ ябахада сержант айжа һүрдэдэггүй бэлэй.

— Мүнөөдэр танкнууд олоороо гаража ерэбэ гү? Горитойхоноор хүдэлхэл хабди, буудаха юумэн байна ха юм,—гэжэ тэрэ нүхэдтөө хөөрэхэ. Иимэл дару зантай юм һэн. Залуу сэрэгшэдтэ тулалдаанай үедэ бэеэ ямараар абажа ябахыень заагша бэлэй.

— Би хэзээдэшье түргэдүүзан гаргагшагүйб. Ямаршье үедэ бэеэ гартаа барижал шадаха хэрэгтэй юм. Дайсанай танкын урдаһаа хараад «намһаа хойлуур үнгэрхэгүйш» гэжэ шүдөө зуугаад, өөртөө хэлэдэгби,—гэжэ тэрэ нүхэдэйнгөө урма зориг бадаруулдаг һэн.

Курск шадархи тулалдаанда эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаһанайнь түлөө сержант Банновта ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгоһон бэлэй.

Нютагаймнай баатар хүбүүн мүнөөдэр маанадайнгаа дунда үгы. 1958 ондо гэнтын аюулда дайрагдажа наһа барашоо һэн. Тиибэшье тэрэнэй хүбүүн Иван Павловичтай уулзажа хөөрэлдэхэдөө, эсэгэтэйнь байһан шэнги баясанабди. Тэрэ һаяхан дунда һургуули дүүргээ. Ямар мэргэжэл шэлэнэбши гэжэ һурахадамнай, «сэрэгэй хүн болохоб» гэһэн харюу үгэнэ. Хэрбээ мүнөөдэр эсэгэнь хүбүүгээ хараа һаа даа, хэр зэргэ баясаха һэн ааб! Эсэгэдээл адли зүрхэтэй, хүсэтэйгөөр ургажа ябаһан хүбүүн. Иимэл хүбүүд Эхэ оронойнгоо амгалан тайбан байхын түлөө ами наһаа хайрладаггүй бшуу.

Советскэ Союзай Геройн хүбүүниие сэрэгэй училищада эльгээхэ гэһэн тогтоол һаяхан абтаа.

Е. КРИЧЕНИВКЕР.

ЭРДЭМ БОЛБОСОРОЛОЙ ЭРШЭТЭ ХҮГЖЭЛТЭ

Коммунис партиингаа XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, [...]рограммые хэлбэришэгүй нангинаар бэелүүлэн, совет арад түмэн, [...]э тоодо буряад арад, ажа үйлэдбэриин болон суртал соёлойшье [...]хы һалбаринуудта гайхамшаг амжалтануудые туйлажа байна. [...]ряадай Автономито Совет Социалис Республикын тогтоһоор 40 [...]лэй ойдо зорюулагдажа эмхидхэгдэһэн выставкэдэ табигдаһан [...]эсхэлэн зүйлнүүд эгээл тэрээнэй бодото гэршэ боложо угэнэ.

Капиталис, феодал богоолшолгодо эсэргүүсэн, социализм, ком[...]унизмын илан мандахын түлөө ажалшан арадай агууехэ тэмсэлэй [...]он зүб байһаниие, марксизм-ленинизмын ашата һайхан һургаа[...]й илан мандажа байһаниие бүхы ажал хэрэгнай элирхэйлэн [...]буулна.

Зүгөөр мүнөө үедэ гадаадын империалис оронуудай зонхилхы [...]рхис этэгээдүүд социализмда эсэргүү али бүхы аргануудые хэ[...]глэн, зарим гэнэн хонгор хүнүүдые буржуазна үзэл бодолой ну[...]ондэ оруулха гэжэ оролдоно.

Тиимэ бузагай һэдэлгэтэй шанга тэмсэл ябуулха, ажалшадые [...]оммунизмын үзэл бодолтойгоор, бури эдэбхитэйгээр хүмүүжүүлхэ [...]хай КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ тусхай зүбшэн хэл[...]гдээ.

Тус Пленумэй түүхэтэ тогтоол, хараа бодолнуудые бодото [...]эрэнь бэелүүлхын тула соёл сурталай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй [...]шэмтэй шударгыгаар оролдохо байһаниинь дамжаггүй.

(БурАССР-эй тогтоһоор 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан арадай ажахын, соёл культурын выставкэһээ)

3420 концерт, зүжэгүүд табигдажа, 375450 хүн хараһан байна. Энэмнай соёл культурын ургаһанай бодото гэршэ баримта ха юм.

Дурсагдаһан хүдэлмэри ябуулха хүнүүдые хүгжэмэй болон соёл культурын училищинууд жэл бүхэндэ һурган гаргажа байдаг. Жэшээнь, хүгжэмэй училищи 1931 онһоо хойшо аяар 445 хүгжэмшэдые бэлдээ.

Театрнууд... Оперно театр тогтоһон сагһаа хойшо аяар 59 оперо, 27 балет харуулаа, Москва, Киев, Ленинград, Владивосток, Сахалин, Камчатка, Хабаровск, Находка, Благовещенск болон бусад олон городуудаар аяншалаа. Мүн Берлин, Прага, Варшава, Венэ, Париж, Софи—Европын хотонуудаар; Пекин, Ханой, Харбин, Улаан-Баатор гэхэ мэтэ Азиин городуудаар, мүн Африкын хэдэн нютагуудаар буряад арадайнгаа бэлиг шадабари харуулһан байна.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрай амжалтата хэрэгүүд мүн лэ аржагар тодоор харуулагданхай. Энэ театр 30 жэлэй турша дотор буряадай,ородой, дэлхэйн драматургиин зуу гаран зүжэгүүдые харуулжа, 9446 дахин наада табиһан байна. Иихэдээ арад зоноо болбосоруулхын зорилгоор асари ехэ хүдэлмэри ябуулһан болоно бшуу.

Тэрэшэлэн Зүүн-Сибириин библиотечнэ институдай стендын дэргэдэ хүнүүд олоороо сугларна. Һая тогтоһон энэ дээдэ һургуулида аяар Камчатка, Сахалинһаа эхилээд, Кемерово, Барнаул хүрэтэрхи залуушуул ерэжэ һурадаг. «Энэ хадаа манай соёлшодой ёһотойл хүүдинсэ, омогорхолнай»,—гээд нэгэ үбгэжөөл баяртайгаар хөөрэжэ байгаа һэн.

Нүгөө ханаарнь, мүн зал соо Буряадай уран зохёолшодой шэнэ номууд аржыса дэлгээтэй. Тэдэнэй дундаһаа мэдээжэ болоһон Ч. Цыдендамбаевай, Д. Батожабайн, Б. Мунгоновой, мүн бусад нүхэдэй номууд... Дам саашадаа номой хэблэл, полиграфиин промышленность, номои наймаан тухай.

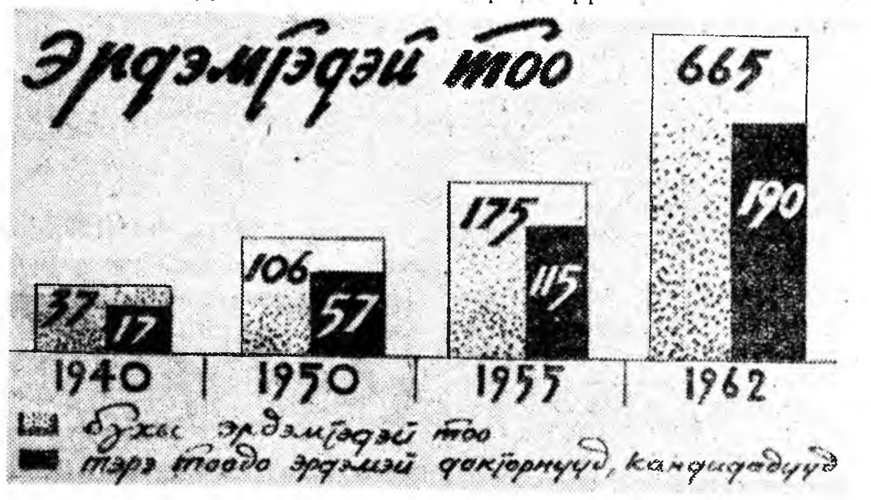
Теэд хэблэн гаргаһан номуудай хэр зэргэ худалдаан болоно гээшэб? Хэрбээ «Книготоргын» бүхы магазинууд 1958 ондо 806,2 мянган түхэригэй ном худалдаһан һаа, 1962 ондо 1125,0 мянган түхэригэй ном худалдаа. Хэрбээ Буркоопсоюзай магазинууд 1958 ондо 21 байгаа һаа, 1962 ондо 44 болоо. Тэды шэнээнээр лэ уншагшадай тоо олошорһон байна.

Кинофикациин таһаг... «Бүхы искусствануудай дундаһаа кино эгээл олониитын, эгээл шухалань болоно»,—гэжэ үшөө хорёод ондо Ильич хэлээ һэн. Тэдэ хурса мэргэн үгэнүүдэйнь бодото бэелэлээ олоһые эндэ харанабди. Хэрбээ 1923 ондо 750 мянган хүн кино хараа һаа, үнгэрөөшэ жэлэй турша дотор 19 миллион үлүүтэй хүн хараһан байна. Үргэнөөр дэлгэржэ байһан ехэ экранта киногой оньһон аппарат манай республика дотор табигданхай. Мүн кино лентые шалгадаг оньһон аппаратура олоной анхарал хандуулна. Тэндэ зон олоороо сугларна. Юундэ тиигэнэб гэхэдэ, мүнөө бага ехэгүй барандаа шэнэ юумэндэ дуратай болоо бшуу. Манай зарим ажалшад өөһэдөө кино буулгадаг болонхой. Тиимэшүүлэй тусхай бүлгэм 1959 ондо гансал ЛВРЗ-гэй соёлой ордоной дэргэдэ бии байһан юм. Харин мүнөө тиимэ студинууд—12.

ЭРДЭМ наукын таһаг мүн лэ гайхалтай һонин. Эрдэмэй эмхи зургаанууд 1923 ондо миил 3 байгаа һаа, нёдондо жэл 15 болоһон байна. Эрдэмэй доктор, кандидадууд 1940 ондо оройдоол 17 һэн. Харин мүнөө 190 болоо. Энэмнай юу харуулна гээшэб? Бүхы ажал хүдэлмэридэмнай туһалха эрхим зэргын мэргэжэлтэд ургаа бшуу.

Хүдөө ажахын институдые абаад үзэел даа. Тэндэ нёдондо жэл 1628 хүн дээдэ эрдэмтэй боложо гараһан юм. Тиихэдээ юрэнхы мэргэжэлтэдээршье дутахаяа болёобди.

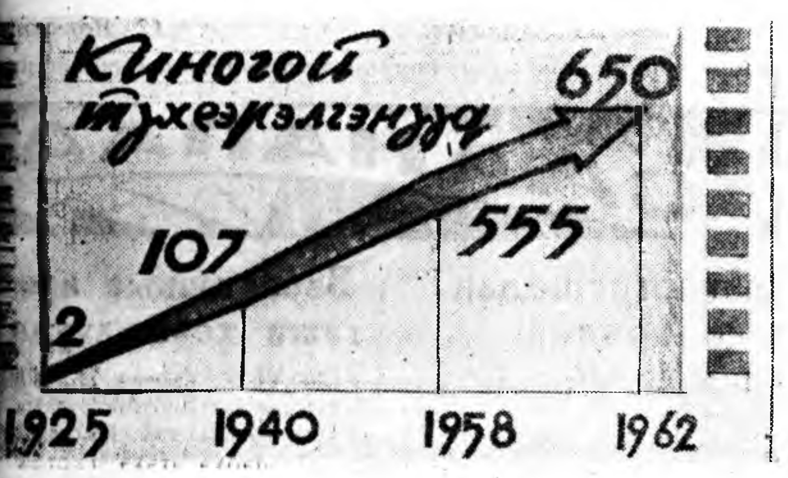
— Иимэ үе сагта ажал хүдэлмэри муугаар ябуулагдаха ёһогүй. Маанадта хэрэгтэй бүхы юумэн бии болгогдоо ха юм. Бидэ өөһэдөөл ехээр оролдохо, ажалдаа нарин нягтаар хандаха ёһотойбди,—гэжэ хүдөөһөө ерэһэн нэгэ малшан эхэнэр хүхюу омогтойгоор мэдүүлбэ.

[...]ржадэр. Хэдэн үдэр соо [...]ма халуун болоһоной һүү[...]р һүниндөө хура бороон [...]д хонобо. Газаа ехэ туя[...]г зохид, һэб һабхан һалхи[...].. Улаан-Үдэ городой амаралтын парк руу хүн зон субажал байна. Тиихэдээ тэдэнэр арадай ажахы болон соёл культурын выставкэ тээшэ яарана бшуу.

[Эр]дэм соёл—эршэ хүсэнэй элшэ

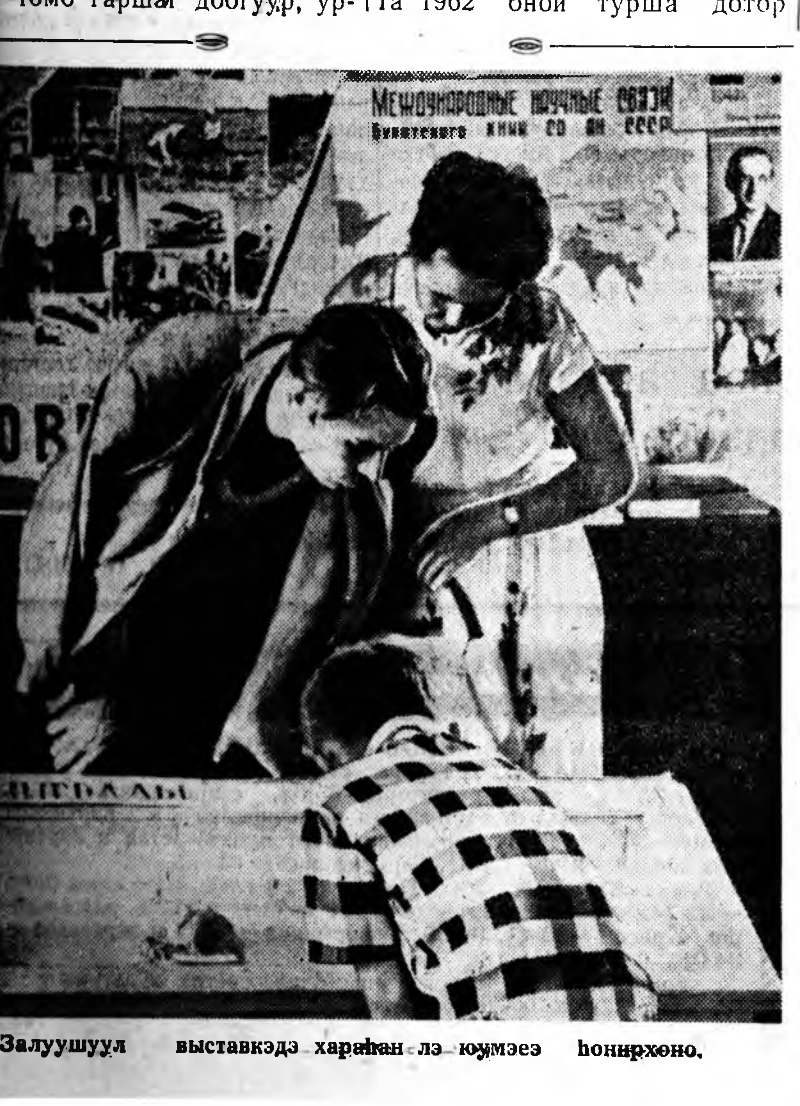
[С]ОЕЛ культурын павильоной уужам ехэ таһалга орохынгоо урда тээ, үүдэн [д]ээгүүр үргэлжэ татагдаһан [...]э уряа бэшэгтэ анхаралаа [х]уулбабди: «Хүн зоной [...] культурын ургалта дээ[...]ээ үйлэдбэриин хүсэнэй [...]жэлтэ, техникын дабшал[...] ажалай эмхидхэл ехэхэн [...]жээгээр дулдыдаха бай[...].» (КПСС-эй Программа[...]). Тон зүб даа. Үнгэрһэн [...]жэлэй туршада арадай[...]й соёл культура хэмжээ[...]эгүй ехээр ургаа, мүн лэ [...]ахымнай һалбаран хүгжөө. [...]шадаа коммунизм байда ханаарнь хэдэн томо стендүүд табигданхай. Теэд «Суртал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэхын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлтэй таһаршагүй холбоотойгоор эмхидхэгдэхэ, ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ ябадалда ажалшадые элсүүлэлгэдэ туһалха ёһотой»,—гээд КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ заагдаа һэн. Теэд энэ захяа заабари мүнөө үедэ ямараар бэелүүлэгдэжэ байна гээшэб? Стенд дээрэ Баргажанай аймагай Дэрээнэй совхозой Культурын байшангай хүдэлмэри харуулагданхай. Совхозой хүдэлмэришэдтэй БурАССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Баторовай хөөрэлдэжэ байхые харанабди. Теэд, үнэхөөрөөшье, Дэрээнэй соёлшод ажал хүдэлмэреэ ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулхын хойноһоо оролдодог. Ажахынгаа бүхы шахуу һалбаринуудаар совхозойнь хахад жэлэйнгээ уялга дүүргэһэниинь соёлшодой хэһэн хүдэлмэриин бодото гэршэ бэшэ гү. Эдэнэр бусад нүхэдтэ үльгэр жэшээ боложо үгэмөөр.

[...]улха үедэ соёл культурым[...]й согтой түргэнөөр ургаха, [...]жэхэ байһаниинь дамжаг[гүй].

[...]ал соо ороходомнай, саада [...]ада үлгөөтэй айхабтар то[...] зураг угтаба. Алтан шара [...]ранай гэрэл туяан доро [...]ал хүдэлмэри бурьялан [...]на янзатай. Сэл хүхэ да[...] соо трактор машина та[...]рна... Кукуруза хуряажа [...]ана хаш даа. Ехэ вольтын [...]һа шэжэнүүд зурылдан [...]оно. Энэ мандажа байгаа [...]гээн нараяа, майлата үргэн [...]лаяа, маша һайханаар һал[...]ран байгаа нютаг ороноо [...]хэ торгон тэрлиг үмдэһэн [...]ряад басаган тэбхэр улаа[...]н хуур дээрэ магтан, дуу[...] һууна хэбэртэй. Соёлой[...]ай хүдэлмэрилэгшэд арад [...]ной ашата һайхан амжалта [...]бьяае иигэжэ магтан дуула[...]даашье, тэдэниие улам ехэ [...]лалтануудта зоригжуулна [...]уу. Дурсагдаһан залай ур[...] талаарнь хара, сагаахан [...]далтай аад, хүри улаан ун[...]тэй ваазын түхэлтэй дүрбэн [т]омо тулга. «Совет Буряадай [со]ёл культурын хүгжэлтэ» гэ[...]н томо гаршаг доогуур, урдагал...

Соёл культурын талаар арад зонноймнай эрилтэ мүн юугээр элирхэйлэгдэнэб гэхэдэ, үнгэрһэн үе хугасаа дотор клуб, библиотекэнүүд олоор баригдаһан байна. Жэшээнь, клубууд 1923 ондо оройдоо 29 байгаа һаа, мүнөө 612 болонхой. Тэрэшэлэн соёл культурын, техникын, хүдөө ажахын ба бусад эрдэм дэлгэрүүлхэ арадай 23 университет республика доторнай эмхидхэгдэнхэй. Тэндэ 5 мянга гаран хүн һурадаг. Бүхы клубуудта 1962 оной турша дотор

Залуушуул выставкэдэ хараһан лэ юумэеэ һонирхоно.

Эрдэм наукын хүгжэлтэ урматай даа! Зураг дээрэ: үхибүүд БКНИИ-гэй стенд хаража байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Бэеын элүүр бэхи хүдэр

ЭЛҮҮРЫЕ хамгаалгын павильон соо ороходо, мүн лэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр. Советскэ Союзай һүлдэ тэмдэг—герб доро элүүр энхэ, жаргалтай сэлмэг буряад эхэнэрэй томо зураг... Энэмнай коммунизм байгуулалсажа байгаа бүхы буряад арадай нюур шарайе харуулна бэшэ гү.

Ажабайдал гоё һайханшье,
гайхалтай даа.
Алишье хүн
зуу хүрэтэрөө
Ахирдангүй ургахал даа.
Жэлһээ жэлдэ
баяр зугаамнай баһа
Жэгтэй зохидоор
Бадархал даа,—гэһэн үгэтэй шүлэг абаһаар һанаанда ороодхино. Теэдшье, Советскэ Союз доторнай аяар 30 мянга гаран хүн 100 наһа наһалаад, үшөө һайн һайхан, мүнгэн сарюун ябажа байна бшуу. Иимэ ута наһатанаар олон ямаршье ондоо гүрэн дэлхэй дээрэ байхагүй. Социализмын илаһан, коммунизмын мандажа байһан ороной эрхэтэд лэ зуу гаран наһа наһална.

Хүн бүхэнэйнгөө элүүрые сахиха хэрэгтэ Совет гүрэмнай онсо анхарал хандуулна.

Хэдэн стенднүүдые хараад үзэе. Городой эхэнэрнүүдэй нарайлалгын гэр. Алтан дэлхэй дээрэ хүнэй мүндэлэн түрэхын урда тээ эхэнь ямар ехэ халуун анхаралаар хүреэлэгдэнэб. Консультацида ороно, али бүхы туһаламжа абана.

Гараад, түрөөд байһан үхибүүдые харыт. Тэдэнэр мүн лэ хүүгэдэй яслинуудта байлгагдана, садуудта ябуулагдана. Хэрбээ али нэгэн шалтагаан дээрэһээ хүнэй үбшэн үлбэр болоо һаа, туһаламжа дары саг соо хүргэгдэнэ. Хэды олон поликлиникэнүүд, больницанууд, санаторинууд эмхидхэгдээ гээшэб! Амгалан тэнюунээр ажаллажа ханалгүйл даа.

Яагаад бэеэ зүбөөр абажа, ябаха, элүүрэе хамгаалха тухай совет хүн гээшэ үшөө һургуулида ябахаһаа эхилээд, үзэдэг, ойлгодог байна. Тэрэшэлэн бүхы нүхэдэйнгөө элүүр энхэ байхын хойноһоо тэрэ оролдожо эхилдэг. Манай республикын һургуулинууд үхибүүдтэ ариг сэбэр гигиеническэ юрэнхы дадал олгохоһоо гадна, мүн аман журнал, элүүр энхэ байлгын үдэр, мойдодыртай уулзалга гэхэ мэтые үнгэргэдэг.

Элүүрые сахиха эмхи зургаануудай байра байдал ямар ехээр түхеэрэгдэнэ гээшэб! Республика доторнай 1923 онһоо эхилээд, 1962 он хүрэтэр аяар 45 больницанууд шэнээр баригдаа.

Гадна, эмнэлгын эмхинүүд шэнэ техникэ, арга зэбсэгүүдээр саг үргэлжэ хангагдана. Жэшээнь, хото оёлгын, искусственнаар амилуулха, наркоз үнэрдүүлхэ гэхэ мэтын шэнэ аппаратуранууд олохон больницануудта хэрэглэгдэдэг болоо. Мүн шэнэ эм домой гараһаниинь тоогүй олон.

Элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд айхабтар эрмэлзэл ехэтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, республика доторнай медицинын 36 мянган хүдэлмэрилэгшэд коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ хабаадалсана.

Хүдөө нютагуудтамнай эмнэлгын хүдэлмэри мүн лэ нилээд һайжараа. Жэшээнь, тэндэ агшан зуурын туһаламжа үзүүлхэ автомашинанууд 1958 ондо оройдоол 18 байгаа һаа, мүнөө 29 болонхой. Эм дом удхагшад — фармацевтнүүд хэрбээ 1923 ондо гансахан хүн һаа, мүнөө үедэ 230 гаран хүн тоологдоно.

Эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэд гансал амбулатори болон больницаяа сахяад лэ байхаяа болижо, холын фермэ гүүртэнүүдээр ябажа байдаг болонхой. Тиигэжэ үбшэн үлбэр ябадал һэргылхын хойноһоо оролдолго гаргана бшуу. Энээн тухай, жэшээнь, Зэдын аймагай больницын врачнуудай малшадта ошоод байһан тухай зураг ехэ һонирхолтойгоор үзэгдэнэ.

Гадна, Буряад орон доторнай хэды олон амаралтын байшангууд бии гээшэб!

— Выставкэ хараһандаа досоомни энэ үзэсхэлэн һайхан зунай үдэртэл сэлмэг тэнюун болошобо, —гэжэ нэгэ хүнэй зугаалан байхые шагнаабди. Теэд тиигэншьегүй яаха гээшэб. Түрэл буряад арадайнгаа соёл культурын нилээд хүгжэһэндэ, тэрэнэй сэдьхэлэй сэлмэг һонор болоһондо, ядарал зоболон үзэнгүй, олон арадуудай эбтэй бүлэ соо урагшаа, коммунизмда дабшан ябалсаһандань, ерээдүйнь ехэ сэлмэг һайханда омогорхоһондоо, бүхы зүрхэнһөө баясаһан мэдэрэл ээлүүдгүй түрэжэ байба.

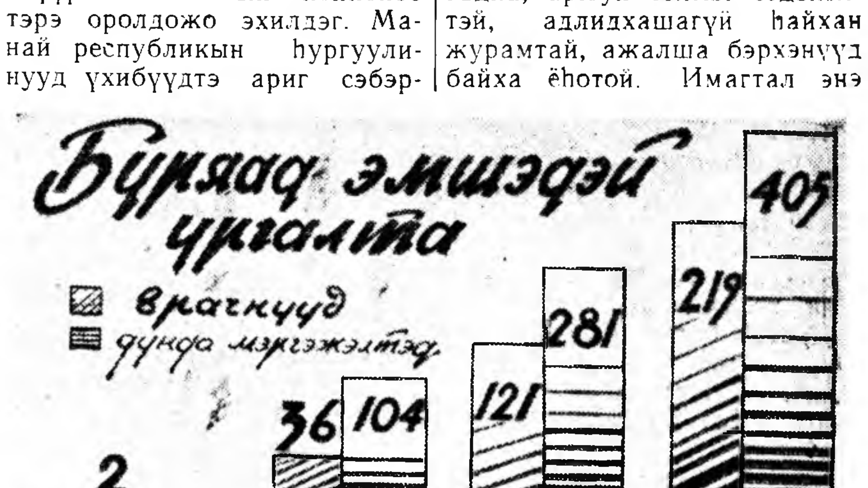
**

Гэбэшье, совет хүнүүд хэһэн туйлаһанаараа һанаагаа амардаггүй. Коммунизм тээшэ маанадые абаашаһан дардам һайхан харгы дээрэмнай үшөө хэхэ бүтээхэ юумэн угаа ехэ.

Хүн бүхэн гээшэ нэн түрүүндэ элбэг дэлбэг жаргалтай, элүүр энхэ ажаһууханаа гадна, арюун сэлмэг сэдьхэлтэй, адлидхашагүй һайхан журамтай, ажалша бэрхэнүүд байха ёһотой. Имагтал энэ һүүлшын айхабтар шухала асуудалда зорюулагдажа, коммунис партиин ЦК-гай июниин Пленум болоо. Тиихэдээ коммунизмын материально-техническэ түшэг тулгуури байгуулхаһаа гадна шэнэ хүниие даамай оролдосотойгоор хүмүүжүүлхэ шухала гэжэ онсолон тодорхойлһон байна.

Сэдьхэл бодолойнгоо коммунис үзэлөөр нэбтэрэнги, сэлмэг арюун байхын түлөө хүн бүхэн оролдоё.

Р. ЦЫБИКОВ.

Ажалай дадал, хүмүүжэл—анха һуража эхилхэһээ...

ХҮН зонойнгоо эрдэм болбосоролтой болохын тула Парти, Правительствамнай хэды ехэ анхарал хандуулнаб даа. Арадай гэгээрэлэй павильониие абажа үзэе. Тэндэ ороһоор лэ омогорхохо, баясаха юумэн дүүрэн. Урда ханынь дэргэдэхи ута стол дээгүүр үхибүүдэй өөһэдэйнь бүтээһэн оньһон зүйлнүүд табигданхай. Аяар Хурумхаанай интернат һургуулиин үхибүүд багша нүхэр Болсобоевой хүтэлбэри доро гахай трактор (бульдозер) өөһэдөө бүтээжэ эльгээгээ. Тэрэ машинын оньһон хуби бүхэн үхибүүдэй гараар хэгдэнхэй, өөрөө электрын хүсөөр ябадаг, хүдэлдэг. Тэрэшэлэн Улаан-Үдын эдир технигүүдэй станциинхид элдэб һонин юумэнүүдые дархалжа табяа. Жэшээнь, 6-дахи классай һурагша Саша Сажинов «Т-36» баржын өөрөө ябадаг модель бүтээгээ. Эдэ бүгэдэнтэй танилсахада, ерээдүй сагай бэрхэ эрдэмтэд, бүтээлшэд элихэн харагдана. Теэдшье һургуулинууднай үхибүүдые хара багаһаань ажалда иимэ дуратай байхаар, онобшотой бэрхэнүүд байхаар хүмүүжүүлхэ ёһотой бшуу.

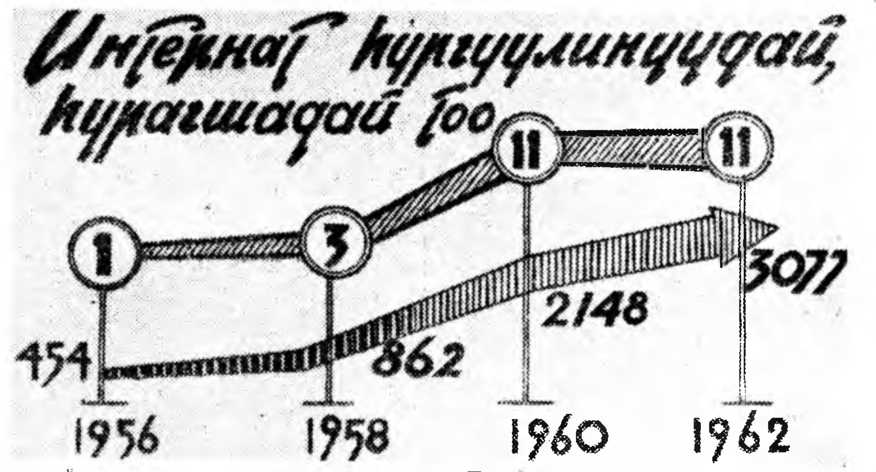
Үхибүүдые һургаха, хүмүүжүүлхын тулада һайн байра байдалай хэрэгтэй байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Энээниие анхаралдаа абажа, республикымнай олохон колхоз, совхозууд шэнэ барилгануудые өөһэдын хүсэ, зөөреэр бүтээнэ. Энээн тухайдань олохон фото-зурагууд яряжа үгэнэ. Жэшээнь, Хориин аймагай «Коммунизм» колхоз Үльдэргын найман жэлэй һургуулида түгэс түхеэрэлгэтэй шэнэ гэр барижа үгөө һэмнай. Шэнэ гэрэй дэргэдэ тэндэхи һургуулиин директор Цокто Номтоевой, колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Галсановтай хүхюу налархайгаар хөөрэлдэжэ байхыень харабабди. Һургуули колхоз хоёр хоорондоо иимэл ами нэгэн, эбтэй байха ёһотой ха юм даа.

Интернат һургуулинуудай ажабайдал. Тэндэ хүмүүжүүлэгдэжэ байһан үхибүүд ажалай амта абаһаар лэ танина. «Электромашина» заводто ерээд, шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые шудалжа байһан үхибүүдэй гэрэл зураг угаа һонирхолтой. Үгышье һаа, нэгэдэхи интернат һургуулиин хүүгэд хамһабариин ажахыда ямар оролдосотойгоор хүдэлнэб! Трактор өөһэдөө жолоодожо газар хахална, борнойлно... Тэрэшэлэн хото городой, хүдөө нютагуудтахи үхибүүдэй үйлэдбэриин һуралсал угаа тодоор харуулагданхай. Тэндэ хүмүүжэһэн үхибүүд 60 гаран янзын мэргэжэл оложо абана. Доороһоо өөдэ алтан гартанай үдэжэ, ургажа байһаниинь айхабтар һайхан. Теэдшье «һургуулида ороһон бүхы үхибүүд аша туһатай ажал хүдэлмэри хэхээр, коммунис общество байгуулгада хабаадалсахаар бэеэ бэлдэхэ ёһотой»,— гэжэ Никита Сергеевич Хрущевой хэлэһые һаная. Ургажа ябаа үхибүүднай мүн коммунис һайхан үзэл бодол оложо гарана ха юм.

Иимэ арюун сэдьхэлтэн, алтан гартаниие хүмүүжүүлхэ хүдэлмэрилэгшэд Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ дээдэ һургуулида бэлдэгдэнэ бшуу.

Хэрбээ энэ институдта 1933 ондо эрдэмэй 7 кандидат, доцентнүүд байһан һаа, 1962 ондо аяар 61 болоо. Тэндэ мүн шэнжэлэлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Хэрбээ 1941 ондо эрдэм-шэнжэлэлгын талаар хэблэмэл 30 хуудаһан зохеол толилогдоһон һаа, 1963 ондо 311 тиимэ хуудаһан толилогдохоор хараалагдана.

Коммунизмын үедэ ажаһууха хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шэн зоригтойгоор ажаллажа байгшадай дүрэ зурагуудые таһал харанабди.

Тэдэнэр хүүгэдые совет патриотизмын, интернационализмын ёһоор хүмүүжүүлхэһээ гадна, юрэнхы эрдэм болбосоролдо бэрхээр һургадаг.

Мүн ажалша олон залуушуул үдэшын һургуулинуудта һурана. Галуута Нуурай хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын һургуулиин һурагша нүхэр Ершинэй, мүн бусад нүхэдэй зурагуудые ехэтэ һонирхонобди. Эдэмнай агуу ехэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэхын тула хурдан гартай, эрдэм мэргэжэл ехэтэй, халуун зүрхэтэй байха ёһотой ха юм даа. Тиимэл хадань, үхибүүдые, залуушуулые хүмүүжүүлхэ асуудалда КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дахяад лэ ехэ анхарал хандуулаа бшуу.

„Мүнөөнэй эрхэ байдалда партиин суртал бодолой—хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол зорилго гэхэдэ, КПСС-эй Программа бэелүүлхэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, олониитын коммунис ёһоной харилсаануудые тогтоохо, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгые соёл сурталай талаар хангаха, политическэ һэримжэ дээшэлүүлхэ, империалис үзэл бодолдо эсэргүү, хүнүүдэй ухаан бодолдохи хуушанай үлэгдэлнүүдтэ эсэргүү үргэн добтолго хэхэ хэрэгтэй“

(КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолһоо).

Фельетон

Бадын баабуушхын барга ааша

Үнишье болоһон хэрэг бэшэл даа, энэмнай. Хабарай һайхан үдэр байгаа. Холош болоһон үйлэ бэшэл даа, энэ Мухар-Шэбэрэй Калиновка нютагта болоһон юм. Хүн зоной суглараһан клуб соо гү, али бригадын контородош болоһон юумэ бэшэ, юрын лэ нэгэ һайхан үглөөгүүр нэгэ айлдал иимэ юумэ болоо.

Энэ үглөөгүүр Тимониха гэжэ нютагтаа нэрлэгдэдэг Евдокия Сафоновна Андреева үни холоһоо нааша хаяа хадхажа һууһан хүршэ Фокей Федосович Федоровойдоо ороо һэн. Энээндэ ямар гайхал байхаб даа, хүн айлда орогшол гүбэ. Харин хүршэнэрэй бэе бэедээ оролсохонь ёһо ха юм.

Зүгөөр богоһо алхажа ороод, хүсэд мэндэ амараан хэлэжэ үрдеэгүй байтарнь, гэрэй эзэн эхэнэр Елена нюдаргаа зангиданхай, шэг шарайгаа хубхигар сагаан болгонхой, нюдэ амаяа үзүүрлэнхэй юумэ хажуудань туласа гүйжэ ерээд, хараажа оробол даа:

— Аа, хара үлэгшэн! Шамда энээнһээ ондоо юун байха һэм. Энэ болотор шамтай хүршэ боложо һууһанай урмагүй амитан байбаш! Манайхиһаа юу эреэбши? Бидэ шамда ямар муу юумэ хээ һэмбибди? Юундэ ши иигэжэ манииие үзэн ядажа байха болообши? Муу яяр гэргэн! Үшөө эшэхэгүй эндэ орожо ерээд, «Мэндэ», — гэжэ байха юумэл! Иигэжэ иигэжэрхиһэнэйнгээ һүүлдэ үшөө мэндэ гэжэ байхабши!

Иигэжэ Фокейн һамган саг галаб боложо, аржаганажа орошобол даа. Фокей гэртээ үгы, хонин дээрээ. Багахан үхибүүд Матрена, Галина, Серега гурбаниинь ехэтэ айжа, мэгдэшэнхэй юумэд, эхынгээ хормойдо ерэжэ аһалдашаба.

Тимониха юутээш ойлгохоо болишоод, юуншье гэхэ аргаяа оложо ядажа тэлмэрдэшоод, амаа ангайжа, хүндөөр уухилан, хоёр гараараа сээжэеэ баришанхай юумэ байжал байна.

Харин Елена бүри ехэ ордоһотойгоор үргэлжэлүүлнэ:

— Мууһаа муу, модонһоо хөө! Танайхи бултадаа иимэ харата муу муухай һанаатай зонта. Тантай хүршэ боложо һуухагүйбди. Ондоо тээшээ зөөхэбди.

Одоол эндэ сүлөө орожо, Евдокия Сафоновна дуугарба:

— Үгы, Елена, энэ ши яагаабши? Үгы би...

Елена. Аа, ши мэдээшэгүй болосогоохобши! Манда ши хара нүхэ малтажа байдаг байгаалши! Тэрэш мэдэгдээл!

Евдокия. Юун гэнэ гээшэбши? Юун болоод намайе хараажа байнаш?

Елена. Хараахагүй гэжэ яахабши! Муу муухай үлэгшэн! Хараахаһаа байха нюурташ нёлбохоб! Маа, тьфу! (Нёлбоно).

Евдокия Сафоновна нюуртаа нёлбуулаад, хамаг шадалаа барагдан, оройдоо хүлынь туяганаад, бэень һулараад, байһан газартаа шүүд һалд гээд һуушан алдаба. Шэхэниинь юушье дууланагүй. Нюдэдынь эрьелжэжэ, толгойнь эрьежэ байба.

Үглөө үглөөгүүрнь бригадын контородо Елена Федоровнае дуудуулба. Полевод-бригадир Фокей Аввакумович Антонов, парторг Трофим Спиридонович Ковалев болон агроном, бухгалтернууд һуубад.

— Зай, Елена, энэ ши элүүр энхэ мэндэ хүн бэзэш?— гэжэ партийна эмхиин секретарь эхилбэ.— Энэ үсэгэлдэр юу хэбэ гээшэбши? Олон жэлдэ хаяа хадхажа һууһан, үндэр наһатай Дуся хээтэйе юунэй түлөө боһобо,' харааба гээшэбши? Тэрэш багадаад, үшөө нюуртань нёлбоош. Зүрхэ муутай хүгшэн үбшэлшэбэл даа. Оройдоош зэмэтэй бэшэ хүм, юунэйш түлөө иигэжэ саг галаб болоһыень мэдэнэгүйб гэнэ. Мүнөө үглөөнэй үбгэниинь, Тимофей Андреевич ерэжэ хэлэбэ гээшэ. Елена, ши иихэдээ яагаа гээшэбши? Юрэдөө юун болоо юм, хөөрэжэ үгэхэ болоош.

Бодолгүй юумэ хэһэнээ Елена ойлгобо хэбэртэй — нюурынь шад улаан болошоод, юунһээш эхилхэеэ ойлгожо ядажа, тээлмэрдэшоод байба.

Газааһаа гэнтэ Еленын үбгэн, хонишон Фокей Федосович Фёдоров орожо ерэбэ.

— Жэгшүүритэ муу муухай юумэн болоо гээшэ, нүхэд. Энэ хэрэгые минии һамганай үүдхэһэниинь халагтай. Теэд эртэ гү, али орой гү, нэгэ тээхэнэл бултайха юумэн ха юм даа.

— Үгы юун болоо юм, түргэн хэлээд орхииш, Фокей,— гэжэ Антонов тэсэжэ ядана.

— Байза, байза, бригадир, энэ сагтаа захаһаань хэлээд орхиһуюб.

—Хэлэ, хэлэ, бушуул,—гэжэ эндэ тэндэһээнь тэрэниие түргэдүүлнэ.

Тэндэ столой хажууда зогсоһон Елена аягүй ушар тухай өөрөө хэлэхээ болиһондоо олзуурхан, һанаагаа бүри амаран ошожо, үлүү һандай дээрэ һуушаба.

Фокей үргэлжэлүүлбэ:

— Таанад, бригадын ноёд: бригадир, агроном, парторг, манайхин Бадын баабуушхада ошожо, үзэл үзүүлнэ гэжэ дуулааг҆й зон гүт?

—Бай, бай, Фокей, ши тэрэ үсэгэлдэрэй ушар хэлэхэгүй, юун үшөө манһаа элдэб юумэ һурасагаажа байгаабши, юун дээрэһээ болоо юм, тэрэнээ хэлээд орхи,— гэжэ парторг зонхилбо.

— Бадын баабуушхын абарал тухай заа-зуу дуулдагшал даа, теэд үсэгэлдэрэй хэрүүл энээндэ ямар хамаатай юм!—гэжэ бухгалтер оролсобо.

— Үү даа, үсэгэлдэрэй хэрүүл эгээл тэрэ Бадын баабуушхаһаа эхитэй юм.

— Зай, зай.

— Хөөрэлши саашань.

— Хари би тухайлһан шэнги байгаа хүм.

— Тиигээд лэ Елена тэрээн тухайгаа хэлэхээ зүрхэсөө байна.

— Ехэ бэрхэ Фокеймнай орожо ерээл.

— Таанад дууладаг ёһотойт. Манай нютагаархин Бада ошожо, баабуушхаһаа абарал эридэг болонхой. Тиин манай Елена Бада ошобо гээшэл даа. Үзэлшэ хүгшэнэй баримталдаг ёһоор, үргэл бэлэг үгэжэ байжа, үзэл үзүүлбэ ха юм даа.

— Зай, зай.

— Саашань!..

— Һуу, Елена, ши хайшаа даб гээбши. Һуу.

— Бэемни ехээр муудаа, өөдэлхэ юумэ байхагүй. Оройдоо гуша хүрэжэ ядажа ябанаб, теэд бэедээ бэе гэхэ юумэ байхагүй. Үһашье уу, тоһошье шудха — адли, арһа яһан хоёр. Сээжэ сэсэгымни гэжэ оройдоо бүтүү. Үбшэн хэбтэдэгшье бэшэб, зүгөөр бэем муу,—гэжэ байжа Елена хэлээ юм ааб даа. Бадын баабуушха юуб даа, үһанда хараба, тарни шэбэнэбэ юм бэзэ, тиигээд иигэжэ айладхаба гэхэ.

— «Хүн нюдэнэй хоро оруулһан байна»,—гэжэ хэлэбэл даа Бадын баабуушха. «Хэн оруулааб?»—гэжэ Елена һурадаг ха. «Гэртээ хари, тиихэдээл мэдэхэш. Гэртээ харяад байхадаш, хэн гэргэн эгээн түрүүлэн үүдыш татажа, гэртэш ороноб, тэрэл шамайе хорлоо»,—гэжэ баабуушха хэлэбэ ха юм даа.' Тиигээд лэ манайда түрүүшээр ороһон хүн— хүршэ Дуся хээтэй байгаа. Иигэжэ тэрэ үсэгэлдэрэй аягүй юумэн болоо.

— Жэгтэйл юм байна даа, энеэдэтэйшье гэе һаа, гэхээр, халаглалтайшье гээ һаа, гэхээр юумэн болоо байна даа,— гэжэ бригадир Антонов толгойгоо һэжэрбэ.

Парторг Трофим Спиридонович Ковалев һууриһаа бодобо:

— Хэлэл даа, Елена, ши юрэдөө яагаа гээшэбши? Совет засагай үедэ түрэһэн, хүмүүжэһэн, совет һургуулида һураһан хүн ха юмши. Тиигээд үзэлшэн, абаралшанда һүзэглэжэ, мүргэжэ, дохижо байхадаа яагаабши? Елена, юундэ дуугай һуунабши. Хэлэ гэнэб!

Елена гэнтэ сорхирсо уйлашаба:

— Теэд... теэд би яаха... яаха байгаабиб. Бэе... бэе муутайб. Гай ... ихаһаа барахадаа ошоо һэм. Магад туһаш хэхэ юумэ аа гү гэжэ һанааб. Эндүүрһэнээ ойлгооб. Тон буруу юумэ хээб. Тэрэ Бадын баабуушха үшөө элдэб юумэ хэлээ юм ааб даа... Би оройдоо хэлэжэ шадахагүй байнаб... Бэедээ гомдоноб, тиимэ тэнэг юумэ хэлэжэ байхадань, этигэһэмни ехэ жэгтэй. Би үтэлһэн шабганса бэшэ, һүзэгтэйшье хүн бэшэб, теэд лэ тэрэ хүгшэндэ этигээд, эндэ ерэжэ, зэмэгүй хүршэеэ иигэжэ гомодхооһон... Зэмэтэйб. Би зэмэтэйб. Хүлиэл гүйнаб.

— Елена, тэрэ Бадынши баабуушха үшөө юун гээ һэм?—гэжэ Трофим Спиридонович һураба.

— Үшөө гү? Үшөө тэрэш... (Бэеэ барингүй уйлашана). Фокей, ши хэлэл даа, хуу хэлэ, үлөөн дуһаангүй хуу хэлэ. Хүнһөө нюуха юумэ һалаа. Өөрыгөө тэнэгые гайханаб. Үзэлшэндэ этигэжэ, үбэшэтэйржэ байһамни мэдэгдэг, хамаагүй!...

Конторода байһан хүнүүд булта хонишон Фокей Федорович тээшээ харашаба.

—Тэрэ Бадын баабуушха үшөө иигэжэ хэлээ ха юм. Гэрэйтнай бууса ехэл муу, ада баршадтай газарта байна. Гэрээ урилха болоот, тиигээл һаа, бэеш һайжарха гэжэ һамгандам хэлээл. Еленэмни ерээд, байраяа урилая гэжэ үйлэ хээ. Үшөө хүршэ Дуся хээтэйтэй тиимэ юумэ болоод... Юрэдөө ехэл жархэштэй байна даа. Тэрэ Бадын зүнтэг хүгшэндэ этигээд, гэрээ ондоо тээшэнь зөөхэ болоо һаа, хэды шэнээн саг, зөөри хии гаргашалагдаха, хүн хэды зобохо байгаа гээшэб! — гээд, Фокей үгэеэ дүүргэнэ.

— Би баһа Бадын баабуушхатай хабаатай юумэ дуулаһан байналби, —гэжэ бригадын бухгалтер эхилбэ. — Григорий Павлович Ивановые булта мэдэнэ гүбди даа. Тэрэнэй хүгшэн Агафья хээтэй тэрэ Бадын мэдэлшэ баабуушхада ошобо гэхэ. Бэень муудаһан, яаһан байгааб даа. Бэлэг сэлэг, мүнгэ танга барюулаа юм ааб даа. Тиигээд лэ тэрэ баабуушха тарни уншажа байжа, үһа руу хараа юм хаш. Тиигэжэ, тиигэжэ: «Агафья бэри, энэ тамир алдаһан ушарни нэгэ алдын зэргэ модонһоо болоо юм байна. Тэрэ модон малайтнай байра соо газарта зоогоотой байна. Тэрэ модые оложо, галдаад, үнэһыень дүрбэн зүг, найман зүбхис руу сасажархёол һаа, сэмсэгэр эдэгэхэ байхаш» —гэжэ Бадын баабуушха айладхаһан юм ха. Тиигээд лэ Агафья хүгшэн гэртээ ерэжэ, Григорий үбгэндөө хэлээд, хэдэн хоногто малайнгаа харша хорёо соогуур тэрэ алдын зэргэ модо бэдэржэ, газараа хуу малтажа хаяһан байха.

Тэндэ байгшад булта бүри шангаар эльгэ хатаба.

— Энэмнай юун болоо байна гээшэб? Зүнтэг хүгшэнэй хэлэһэн үгые дуулажа, манай нютагаархин үбэштэйрэлдэхэдөө яажа байнаб?— гэжэ һаяхан нюдэнһөө нёлбоһо гаратараа энеэжэ һууһан бригадир Антонов шэг шарайгаа хобхо татан хэлэбэ.—Үгы даа, нүхэд, энэмнай муу юумэн болоо байна гээшэ. «Энеэдэнһээ — ханяадан» гэжэ арад зон тон зүб хэлэдэг. Энэмнай энеэхэ юумэ бэшэ, харин ёһошолон хөөрэлдэхэ юумэн болоо байна. Яахадаа энэ манай нютагта колхознигууднай элдэб хара һүзэгтэ абтажа, бэеэ мунхаруулжа байна гээшэб?

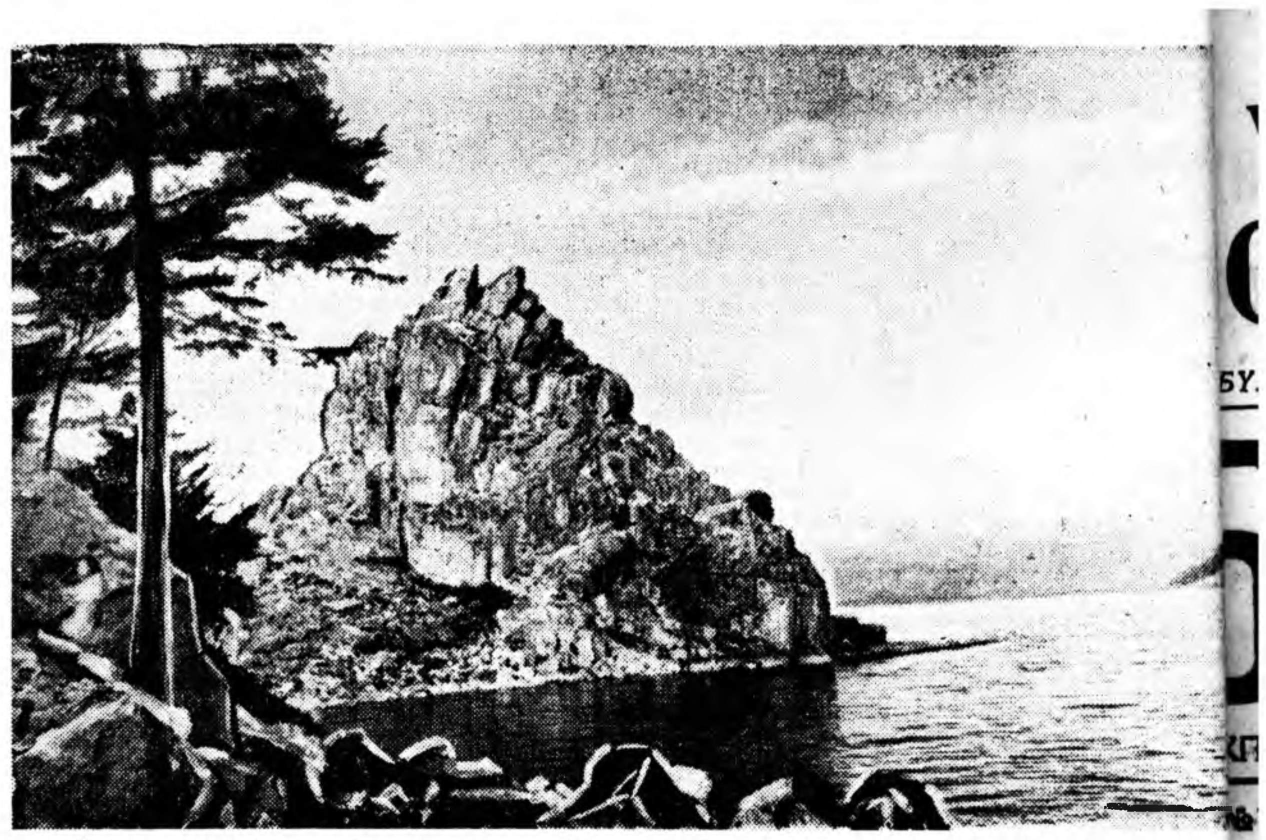
Сутайн сомоной зүблэлэй түрүүлэгшэ Леон Авдеевич Васильев һууриһаа бодобо:

— Би харюусаһуу, нүхэр Антонов. Яахадааб гэхэдэ, манай эндэ ниитэ ойлгуулалмжын хүдэлмэри, шажанда эсэргүү хүдэлмэри оройдоо ябуулагданагүй. Хэлэл даа, бригадын партийна эмхиин секретарь, нүхэр Ковалев. Ши эндээ хүн зоной дунда ямар хүдэлмэри ябуулнаш?

Трофим Спиридонович юуншье гэжэ хэлэжэ ядажа, миин мүрөө хабшаад абаба.

Нүхэр Васильев тон зүб хэлээ. Нээрээшье Калиновкын таряан ажалай бригадын бригадир Фокей Аввакумович Антонов, партийна эмхиин секретарь Трофим Спиридонович Ковалев колхознигуудайнгаа дунда олониитын ойлгуулалмжын хүдэлмэриие һайжаруулхаар болоо гэжэ ойлгог. Тиигээд нүхэр Васильевыешье сагааруулха аргагүй.

Г. ЧИМИТОВ.

Зураг дээрэ: Байгал далайн эрьедэхи Ойхон шулуун хабсагай.

С. БАЛДУЕВАЙ фото

ОЛОН ХҮҮГЭДТЭЙ ЭХЭНҮҮДТЭ „ЭХЭ-ГЕРОЙ" ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОГДОБО

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1963 оной июлиин 9-нэй Указаар Буряадай АССР-һээ арба, арбанһаа дээшэ үхибүү түрэжэ хүмүүжүүлһэн, доро дурсагдаһан эхэнүүдтэ **«Эхэ-Герой»** гэһэн орден, **СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамота** барюулгатайгаар, **«Эхэ-Герой»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо:

1. **КОЗЛОВА Анна Егоровна** — «Сибиряк» колхозой гэшүүндэ, Түнхэнэй хүдөөгэй район.

2. **ПЕТРОВА Марфа Иннокентьевна** — гэрэй эзэн эхэнэртэ, Гусиное Озеро гэжэ хүдэлмэришэнэй поселок.

3. **ПЫТКИНА Агафья Макеевна** — гэрэй эзэн эхэнэртэ, Онохойн хүдэлмэришэнэй поселок.

(ТАСС).

Һуралсалайнгаа һүүлээр...

Һургуулиин һурагшад һуралсалайнгаа жэлэй дүүр... тэй сасуу холын аяншал... ябажа, түрэл республикы... үзэсхэлэн гоё байгаалитай... нилсадаг, сэбэр агаарта а... даг заншалтай болонхой. ...шээнь, Улаан-Үдын дүрб... хи дунда һургуулиинхид ...хан тиимэ аяншалгада ...доо. Эдэнэр Байгал дала... Котокель нуурай эрьеэр о... жо сэнгэһэн, амарһан бай... Нүгөөдэ—20 хүнһөө бүри... һэн бүлэг аяншалагшад Т... хэнэй газар нютагуудтай нилсахаар аян замдаа ...доо.

С. Ициксо...

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

✪ Утаата Далахайн сомоной Соведэй депутадууд ажалшадһаа мүнгэ суглуулха жэлэйнгээ түсэб июнь һарада дүүргэжэ, бусад сомоной Соведүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ.

Г. Парпаев.

Зэдэ.

✪ СССР-эй барилгашадай банкын правлени Буряадай АССР-эй барилгашадай банкын хүдэлмэрилэгшэдэй хэһэн ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, 14 хүниие хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

И. Далбаев.

ХИЛЫН САНАҺАА

К. Марксын зохёолнуудай нэгэдэхи ботиие „Галлимар" хэблэн гаргаба

ПАРИЖ, июлиин 10. (ТАСС). Парижай буржуазна «Галлимар» хэблэл Карл Марксын зохёолнуудай түрүүшын ботиие хэблэн гаргаба. Энэнь түрүүшын ушар болоно бшуу.

Нэгэдэхи боти соонь «Капиталай» нэгэдэхи номынь оруулагдаа.

„Шэнэ эхин"

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 10. (ТАСС). Советскэ правительствын толгойлогшо Н. С. Хрущевой һая оруулһан дурадхалнууд «шэнэ эхи» табижа үгэбэ гэжэ, Пенсильвани Штадай ажаһуугша Гарольд Тетчер «Нью-Йорк таймс» газетэдэ бэшээ.

Совет дурадхалнуудта үндэһэлһэн договорые бэелүүлхэдэ хүнгэн байха һэн. Радиоактивна тунасануудай хүнэй бэедэ, ерээдүйн үетэндэ аюул тохёолдуулга хэтэ мүнхэдөө иигэжэ усадхагдаха байгаа гээд, тэрэ һанамжална.

НАТО-гой гэшүүдэй, Варшавын хэлсээндэ хабаададаг гэшүүдэй хоорондоо добтололсохогүй тухай договор баталая гэжэ Н. С. Хрущев дурадхаһан юм. Энэ дурадхалһаань ондоо этигэмэ баримтануудтай дурадхал Холбоото Штадууд оруулжа шадахагүй байна гээд Тетчер мэдүүлбэ.

Хүн зоной бэедэ ехэ аюул тохёолдуулхаар ядерна туршалгануудые хорихо договор баталха замда шэнэ эхи табижа үгөө гэжэ нүхэр Хрущевой дурадхал тухай Тетчер хэлээ.

Патриодууд тэмсэһээр

КАРАКАС, июлиин 10. (ТАСС). Венесуэлын дотоодын хэрэгүүдэй министерство тусхай коммюнике гаргаа. Карупано гэдэг далайн сэрэгэй хэрэмдэ 30 гаран хүн добтолбо. Национальна сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй организацида хабаададаг хүнүүд иигэжэ добтолоо ха гээд коммюнике соонь хэлэгдэнэ.

Венесуэлын ниислэлһээ хажуу тээшэ 550 модоной газарта энэ хэрэм оршодог гэжэ Пренс Латина агенствын корреспондент Каракасһаа мэдээсээ. Президент Ромуло Бетанкурай засаг түрэдэ эсэргүү сэрэгэй восстани үнгэрэгшэ жэлэй май һарада болобо. Тэрэниие правительственнэ сэрэгүүд зэрлиг муухайгаар дараһан юм.

«Креол Петролеум корпорейшн» гэдэг Америкын нефтяной компаниин гэр байрые галдаха һэдэлгэ һаяхан гаргагдаһан юм. Гадна «Мене-Гранде ойл» компаниин нефтепроводые эбдэн һалгаха һэдэлгэ баһал гаргагдаһан. Венесуэлын дотоодын хэрэгүүдэй министерство хадаа национальна сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй организацида хабаададаг хүнүүд лэ бэелүүлээ гээд тоолоно.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай зэрлиг ааша негр арадай тэмсэлые зогсоохогүй

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 10. (ТАСС). Торранс городто үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадта эсэргүүсэһэн жагсаалда хабаадаһан 45-тай негр буугаар шархатуулагдаһан хэбтэнэ. Иигэжэ информационно агентствэнүүд мэдээсэбэ. Негр тэмсэлшын бэень ехэ муу гэжэ больницын врачнууд гэршэлэн хэлэһэн байна.

Үндэһэ яһатанай адли тэгшэ эрхэтэй байхын түлөө тэмсэдэг организациин хоёр гэшүүдые алууршад машинаар дараха гэжэ һэдэһэн байна. Тэдэнэр үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада эсэргүү жагсаалда хабаадаһан байгаа.

Штадуудай засагаархид үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай зэрлиг муухай аашануудые ойлгоогүй хэбэртэй янза үзүүлдэг. Хэрбээ хара арһатанда эсэргүү үндэһэ яһанай илгаа гаргаха дайн байлдаае сэхэ бэелүүлээгүй һаамнай, эдэнэр номогорхогүй гээд, куклуксклановецуудай толгойлогшо Ф. Крейк (Джорджи Штат) суглаанда мэдүүлһэн байна. Сагаан арһатанһаа негрнүүдые таһалан һалгаха хүсэлтэй хүнүүдэй жагсаал Саванна городто (Джорджи Штат) болохо гэжэ энэ хархис этэгээдүүдэй түлөөлэгшэ мэдүүлһэн байна бшуу.

Гринсборо (Хойто Каролина штат) городто үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадта эсэргүү жагсаалда хабаадаһан 109 негрнүүд түрмэдэ хаагдаа гээд, Америкын агентствэнүүд мэдээсэнэ.

Негрнүүдэй эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө хэдэг тэмсэлынь хэдышье бэрхэшээлэй тохёолдоо һаань, США-да улам ехээр үргэдэжэ байна. Америкын Холбоото Штадуудай шэнэ шэнэ город, һуурин газарнуудта негрнүүдэй тэмсэл улам шангадана.

Курд арадые хамгаалхын түлөө

ЖЕНЕВЭ, июлиин 10. (ТАСС). ООН-ой экономическа, социальна соведэй эндэ боложо байһан сессиин секретариат Ирагта курд арадые хюдан һалгажа байһан тушаа СССР-эй делегациин меморандумые, резолюциин проектые тусхай документнүүд болгон тарааба.

Ирагай правительство ООН-ой Уставые, бүгэдэндэ мэдээжэ ёһо заншал, хүндэ энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандаха хэрэгые огтолон тоонгүйгөөр бүхэли арадые алаха хюдаха политика бэелүүлнэ. Энэ зэрлиг муухай ааша тухай мүнөө боложо байгаа сессидэ хабаадагшад анхаралаа табиха ёһотой гээд, Советскэ делегациин меморандум соо хэлэгдэнхэй.

Курд арадта эсэргүү сэрэгэй добтолго хэгдэжэ, танк, авиаци, артиллери тэндэ хэрэглэгдэнэ. Курд арад зондо иимэ хорото муухай ушар яагаад тохёолдооб гэхэдэ, тэдэнэр национальна эрхэ сүлөөгөө бэелүүлхые хүсэнэ гэжэ меморандум соо заагданхай.

Ирагай правительствын бэелүүлжэ байһан аашанууд совет резолюциин проект соо сэхэ шууд буруушаагдана. Курд арад зондо эсэргүү сэрэгэй добтолгонуудаа Ирагай правительство дары болюулха ушартай гээд, эрилтэ табигдана.

Курд арад зондо эсэргүүгээр Ирагай Республикын правительствын бэелүүлдэг алалга хюдалгын политика тухай асуудал зүбшэхэ зүйлнүүдтэ оруулха ёһотой гээд, СССР-эй делегаци һанамжалһан байгаа. Энээнииень энэ боложо байгаа сессиин түрүүлэгшэ зүб дээрэ тоолобо. Иигэжэ эгээ шухала, яаралтай нэмэлтэ асуудал болгогдожо, СССР-эй делегациин дурадхал сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаба.

Элдэб оронуудһаа абтаһан тобшо мэдээсэл

✦ МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор хариин оронуудтай МНР-эй экономическа харилсаа холбоо тогтоохо комитет бии болгогдоо.

✦ Реюньон (Франциин Заморск департамент) гэдэг аралдахи Коммунис партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Поль Вержес 3 һара түрмэдэ хаагдахаар, мүнгөөр яла түлэхөөр сүүдлэгдэбэ. «Темуаньяш» гэдэг коммунис газетын директор байхадаа Сен-Поль (Реюньон арал) городто тохёолдоһон ушар тухай бэшэг гаргаа гэжэ Вержес гэмнэгдэнхэй. Мүн лэ Францида Алжирай түлөөлэгшэдэй хэһэн тэмсэлые дараһан тухай тэндээ бэшээш гэжэ баһал гэмнэһэн байгаа ха.

✦ Тарантодо (Үрдэ Итали) 65 хүдэлмэришэдые сүүдлэжэ эхилээ. «Үгэсэлгэ эмхидхэлгэдэ» хабаадаа гээд эдэнэр хуурмагаар гэмнэгдэһэн байна.

Забастовкые ара... гэжэ хойшолуула...

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 11. (ТАС...). Түмэр замшадай бүгэдэ ниитын ... бастовкые США-гай правитель... арай гэжэ хойшолуулаа. Хэдэ... баад мянган хүдэлмэришэдые а... һаань гаргаха хойшолонтой ... гурим бии болгохо зорилготой т... замай компаниин эзэд баяшу... һанаашалгануудта эсэргүүгээр эд... тэмсэһэн байна. Забастовкын бол... лагдаһан тухай президент Ке... ди өөрөө соносхоо. Тусхай ко... сиин арсалдаата асуудалые шэн... лэн тодорхойлтор забастовко хэха... гэжэ түмэр замай компанину... түлөөлэгшэд, тэндэхи профсоюз... дай хүтэлбэри үгэеэ ойлголсобо г... Кеннеди телевиденеэр хэлээ.

Арсалдаатай болоһон компа... нуудай профсоюзуудай түлөө... шэдэй хабаадалгатайгаар боло... хоёр суглаанай һүүлээр, забасто... хойшолуулха тухай президент ү... ойлголсоһон байха юм.

США-гай худалдаа наймаа... министр Ходжес, АФТ-КПП г... профсоюзна нэгэдэлэй түрүүлэ... Мини президентын бии болго... тусхай комиссида оруулагдаа.

Д. Раск: „Дотоодын е... хойшолонтой кризис"

ВАШИНГТОН, июлиин ... (ТАСС). Үндэһэ яһанай илгаа г... гаха ябадал дотоодымнай байда... һуладхана, мүн бүхы дэлхэйн... тэмсэлдэ муу нүлөө үзүүлнэ г... США-гай гүрэнэй секретарь ... Раск худалдаа наймаанай асуу... нуудые шиидхэдэг сенадай ком... сида мэдүүлээ.

Америкын магазин, отель, рес... рануудта, иимэрхүү бусад газа... яһа шуһанай илгаа гаргаха яба... лые хорихо гэһэн правительстве... хуулиин проект энэ комиссида з... шэгдэжэ байна.

Гадаадын политика ябуулха ... рэгтэмнай үндэһэ яһанай, шажа... мүргэлгын шалтагаанаар илгаа г... гаха ябадал һаад тойбо ушаруу... гэжэ, Раск үргэлжэлүүлбэ.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргал... болюулангүй һаа, ехэ хойшолон... дотоодын кризис манда болохо г... гүрэнэй секретарь үгынгөө түгэсх... дэ тэмдэглэбэ.

Редактор **Ц. О. ОЧИРОВ.**

{СПОРТ}

Ээлжээтэ уулзалга

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ «Б» классай мастернууд — Улаан-Үдын «Байкал», Хабаровскын команданууд ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэбэ. Манайда айлшаар ерэһэн Хабаровскын футболистнууд наадажа эхилһэн түрүүшын жэлһээ зоно дотороо эрхимэй эрхим командануудай тоодо оролсожо, жэл бүри һайн амжалта туйладаг болонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэнэрнай Новосибирскын командатай аб адлихан очкотой болоһон аад, оруулагдаһан бүмбэгын тоогоор хоёрдохи һуури эзэлһэн юм. Манай футболистнууд үнгэрэгшэ жэлдэ эдэнэртэйгээ хоёр удаа наадахадаа 1:1 тоотойгоор тэнсээ һэн. Мүнөө Хабаровскын команда 10 уузалгаһаа 9 очкотой болонхой, һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлжэ ябана. Айлшаднай энэ жэлдэ юундэ иимэ муугаар наадажа ябанаб гэхэдэ, гол наадагшадынь СССР-эй кубок абахын түлөө эхилһэн мүрысөөндэ хабаадалсана. Эдэнэрнай зоныг футболистнуудтай наадахаһаа гадна, бусад командануудтай долоон уулзалга үнгэргэжэ, бултыень шүүгээд, ээлжээтэ наадаанда хабаадалсаха эрхэ олонхой. Удаадахи уулзалгадаа—июлиин 17-до Донецк городой «Шахтёр» командатай наадаха болонхой. «Шахтёрой» футболистнууд 1961—1962 онуудта СССР-эй кубок абаһан байна.

Манай «Байкал» команда энэ уулзалгаяа хэр зэргэ үнгэргөө хаб гээд хараад үзэе... Наадан түлэг дундаа. Алишье командань тоо нээжэ ядана. Айлшадай шуран бэрхэ добтолгошод талмайн хоёр талаар, тэг дундууршье сүмэрэн орожо, манай вратарь Иван Кучерук гэгшые тугшаруулна, мэгдэхээнэ. Теэд яахаб, хододоо бэлэн байдаг хамгаалагшад минии байжа үгэхөөр бэшэл!..

Нааданай хоёрдохи хахадта баһал шанга добтолгонууд болоно. Эндэ манай добтологшод бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ, яһала һайнаар добтолго, хамгаалгаяа эмхидхэнэ. ...Талмайн зүүн захаар добтолһон Котельников, Ершов, Карпасов гэгшэд нэгэ тиимэ шанга добтолгын болоходо, одоошье түрүүшын бүмбэгэ сохижо, тоо нээбэ даа. Харюугай бүмбэгэ сохихоор эбтэй этэйгээр наадаһан айлшаднай нааданай хоёрдохи хахадта аяар арба гаран бүмбэгэ углууһаа сохёо. Тиигэжэ шанга тулалдаан заахашье һуларангүй, наадан 1:0 тоотойгоор дүүрээ. «Байкал» командынхид айлшадаа одоошье шүүжэ, хамтадань долоон очкотой болобо. Удаадахи уулзалга үглөөдэр үдэшын 7 часта үнгэргэгдэхэ. Айлшаар Владивосток городой «Луч» команда ерэнхэй.

Эрхимлэһэн командань—чемпион

Россин Федерациин арадуудай спартакиадада зорюулагдажа хүнгэн атлетикээр һурагшадай дунда мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Дурсагдаһан мүрысөөндэ Улаан-Үдын Октябрьска, Железнодорожно районой, Гусиноозерск, Закаменск городуудай, Каменск тосхоной, Хори, Кабанск, Хяагта, Түнхэн, Мухар-Шэбэр, Баргажанай команданууд хабаадалсаа.

100 метрэй зайда эдиршүүл урилдажа эхилнэ. Басагад, хүбүүд соохоо Железнодорожно районой түлөөлэгшэд Кузнецова, Иванов гэгшэд эрхимлэжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. 200 метртэ урилдагшад соохоо Хяагта, Үнэгэтэйн басагад Пескова, Шилова гэгшэд эрхимлэһэн байна. Эндэ урилдаһан Железнодорожно районой түлөөлэгшэ Чуева гурбадахи һуурида гараа. Эдиршүүлэй дунда урилдаанай болоходо Кабанскын Рылин эрхимлээ. Хоёрдохи һуурие Октябрьска районойхид эзэлһэн байна. Мүн 400, 800 метрэй зайда урилдагшад соохоо Хяагтын Пескова, Мухар-Шэбэрэй Афанасьева, Кабанскын Гаськова гэгшэдэй һайн амжалтые магтамаар. Эдир хүбүүдэй дундаһаа Улаан-Үдын түлөөлэгшэ Устинов, Кабанскын Емельянов, Баргажанай Зверьков гэгшэд эрхимлээ. Спортсменүүдэй дунда бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар 80 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн мүрысөөн ехэ һонирхолтой байгаа. Жэшээнь, Железнодорожно районой түлөөлэгшэ Кузнецова энэ зайе 14,2 секунда соо гаталжа, түрүүлээшье һаань, удаадахи һууринуудыень хүдөөгэй түлөөлэгшэд эзэлһэн байна. Хяагтаһаа ерэһэн Балданова энэ зайда урилдахадаа эрхимлэгшэһээ оройдоо хоёрхон секундаар хожомдоһон байха юм.

Эдэнэрэй удаа ядро түлхилгээр диск, копье шэдэлгээр баһал һонирхолтой наадан болоо. Эндэ Улаан-Үдын Маланова, Үнэгэтэйн түлөөлэгшэ Тимофеев гэгшэд һайн дүн туйлаа. Мүрысөөнэй һүүлшын үдэр басагад, хүбүүд спортын олон янзын зүйлөөр мүрысэһэн байна. Басагад соохоо Мухар-Шэбэрэй Антонова хамта дээрэнь 1440 очко абажа түрүүлээ. Хүбүүдэй дундаһаа 1550 очкотой болоһон Тимофеев мүн лэ эрхимлээ.

Хэдэн үдэрэй туршада боложо дүүрэһэн мүрысөөндэ 9259 очко абаһан Железнодорожно районой команда түрүү һуури эзэлээ. Хүдөөһөө ерэгшэ соохоо Улаан-Үдын хүдөөгэй управлени 9015 очко абажа эрхимлэһэн байна.

Н. Николаев.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1963 оной июлиин 13.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00472. Зак. № 948.